

Kommunledningskontoret

Datum:
2023-05-18Diarienummer:
KSN-2022-03500Handläggare:
Sara-Carin Öhman

Anmälningssärenden till kommunfullmäktige 22 maj 2023

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar

1. **att** med godkännande lägga förteckningen över anmälningssärenden till protokollet.

Anmälningssärenden

- Rapportering av ej verkställda beslut enligt SoL kvartal 4 2022 för socialnämnden
- Protokoll Svenska kommunförsäkrings AB 2023-04-21
- Kommunrevisionens revisionsplan för år 2023 inklusive bilaga Underlag för riskanalys och revisionsplanering 2023
- Kommunrevisionens granskning av pensionshantering och redovisning

Datum:
2023-04-26

Diarienummer:
SCN-2022-00242

Kommunfullmäktige

Handläggare:
Sandra Sonnermyr Hovi

Rapportering av ej verkställda beslut enligt socialtjänstlagen per 31 december 2022

Kommuner har jämlikt 16 kap 6 f- h §§ SoL skyldighet att rapportera beslut om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL som inte verkställts inom tre månader eller där avbrott i verkställigheten överstiger tre månader till Inspektionen för vård och omsorg (IVO), kommunens revisorer och kommunfullmäktige.

Ansvarig nämnd ska varje kvartal till kommunfullmäktige rapportera antalet gynnande sådana beslut enligt SoL som inte verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. I rapporten ska anges vilka typer av bistånd besluten avser och hur lång tid som förflutit från dagen för respektive beslut.

Uppgifterna i rapporten ska vara avidentifierade och inte kunna härledas till enskild person. Det ska dock framgå hur stor del av besluten som gäller kvinnor respektive män. Föreliggande rapport avser perioden oktober till och med december 2022.

Ej verkställda beslut inom socialnämndens ansvarsområde består framför allt av beslut om bostad till vuxen och beslut om kontaktfamilj och kontaktperson, vilket är fallet även för denna period.

Skälen till dröjsmål gällande verkställighet av beslut om bostad till vuxen, s.k. bostadssociala kontrakt, är i första hand bristen på små och billiga lägenheter i den kommunala bostadssociala resursen. Då det gäller dröjsmål kring verkställighet av insats i form av kontaktfamilj så beror det i första hand på utmaningar i att rekrytera uppdragstagare som kan ta emot barn i sitt hem, vilket ofta påverkas av en komplex problematik hos den unge. Ibland finns även specifika önskemål hos enskilda samt att ett motivationsarbete med vårdnadshavare och/eller barnet behöva göras.

Socialnämnden

Hanna Victoria Mörck
Ordförande

Lotta von Wowern
Nämndsekreterare

Datum:
2023-04-06Diarienummer:
SCN-2022-00242Handläggare:
Sandra Sonnermyr Hovi

Sammanställning av rapportering av ej verkställda beslut fjärde kvartalet 2022

Totalt antal rapporterade beslut

Kön	Kvartal 1 2022	Kvartal 2 2022	Kvartal 3 2022	Kvartal 4 2022
Pojkar/män	13	12	12	8
Flickor/kvinnor	2	2	4	5
Summa	15	14	16	13

Typ av insats som rapporterats, kvartal 4

Kontaktperson, barn och ungdom	1
Kontaktfamilj, barn och ungdom	1
Bostad, vuxen	11

Antal av de rapporterade besluten som har verkställts eller avslutats sedan föregående rapport

	Barn och ungdom	Vuxen	Summa
Verkställda	0	5	5
Avslutade	0	0	0
Summa	0	5	5

Orsak till att beslutet ej verkställts

	Barn	Vuxen	Summa
Personalrelaterade skäl/rekryteringsproblem	2	0	2
Saknar plats	0	11	11
Summa	2	11	13

Datum:
2023-04-06Diarienummer:
SCN-2022-00242Handläggare:
Sandra Sonnermyr Hovi

Tid som beslut ej varit verkställt, kvartal 4 – 2022

	Beslutsdatum	Insats	Skäl	Månader ej verkställt	Verkställighets datum	Avslut utan verkställighet	Kön
1	2021-11-05	Kontaktfamilj	Personalrelaterade	14,9			Pojke
2	2022-04-28	Kontaktperson	Personalrelaterade	9,1			Flicka
3	2022-02-10	Bostad vuxen	Platsbrist	7,8	2022-10-01		Man
4	2022-05-23	Bostad vuxen	Platsbrist	5,6	2022-11-08		Kvinna
5	2022-06-17	Bostad vuxen	Platsbrist	6,6			Man
6	2022-06-20	Bostad vuxen	Platsbrist	3,9	2022-10-15		Kvinna
7	2022-06-20	Bostad vuxen	Platsbrist	4,4	2022-11-05		Man
8	2022-06-21	Bostad vuxen	Platsbrist	4,4	2022-11-01		Man
9	2022-06-22	Bostad vuxen	Platsbrist	6,4			Man
10	2022-08-09	Bostad vuxen	Platsbrist	4,8			Man
11	2022-09-01	Bostad vuxen	Platsbrist	4,1			Kvinna
12	2022-09-27	Bostad vuxen	Platsbrist	3,2			Man
13	2022-09-27	Bostad vuxen	Platsbrist	3,2			Kvinna

Kommunrevisionens protokoll fredagen den 21 april 2023

Plats och tid

KS-Salen, Stadshuset, Stadshusgatan 2 (Plan 5)
samt via Teams-länk klockan 08.30-16.15

Paragrafer

§§ 12 – 16
Punkterna 6 och 7

Justering

Uppsala kommun använder sig av en avancerad elektronisk underskrift för justering av beslutsprotokoll. Denna återfinns på en separat sida sist i protokollet.

Protokollförare

Maria Grothérus, sekreterare (Koordinator/Administrativt stöd)

Signaturer (elektroniska underskrifter)

Berit Danielsson, ordförande
Kajsa Wejryd, vice ordförande
Maria Grothérus, sekreterare

Närvarande förtroendevalda revisorer vid kommunrevisionens sammanträde den 21 april 2023

Närvarande / Beslutande

Berit Danielsson (C), ordförande, närvarar i KS-salen
Kajsa Wejryd (S), vice ordförande, närvarar i KS-salen
Marie-Louise Lundberg (S) förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen
Tord Andersson (S), förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen
Pradip Datta (V), förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen
Lars O Ericsson (UP), förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen kl 08.30-11.30
Hans Edlund, (M), förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen
Lise-Lotte Argulander (M), förtroendevald revisor, närvarar via länk, deltog ej punkt 13
Martin Wisell (KD), förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen
Karolina Larfors (L), förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen
Tommy Larsson (SD), förtroendevald revisor, närvarar i KS-salen

Övriga närvarande

Maria Grothérus, koordinator till kommunrevisionen, närvarar i KS-salen
Lena Salomon (PwC), biträde till kommunrevisionen närvarar via länk, deltog ej punkt 13, 16
Henrik Fagerlind (PwC), biträde till kommunrevisionen närvarar i KS-salen, ej punkt 16

--	--	--	--

§13

Punkt 7A-7B

Revisionsplan för år 2023 inklusive bilaga Underlag för riskanalys och revisionsplanering revisionsår 2023

KRN-2023-00001

Beslut

Kommunrevisionen beslutar

1. **att** fastställa Revisionsplan för år 2023 inklusive bilaga Underlag för riskanalys och revisionsplanering revisionsår 2023, enligt bilaga 1
2. **att** överlämna revisionsplan för år 2023 inklusive bilaga Underlag för riskanalys och revisionsplanering revisionsår 2023 till kommunfullmäktiges presidium.

Sammanfattning

Vid sammanträdet den 21 april 2023 presenterades slutligt förslag till Revisionsplan för år 2023 inklusive bilaga Underlag för riskanalys och revisionsplanering revisionsår 2023. Revisionsplanen har arbetats fram under våren 2023.

Kommunrevisionen godkänner och fastlägger revisionsbeslutet att anta Revisionsplanen för år 2023 och bilagan Underlag för riskanalys och revisionsplanering revisionsår 2023 samt överlämnar revisionsplanen som ett anmälningsärende till fullmäktige.

Beslutsunderlag

Revisionsplan för år 2023 inklusive bilaga Underlag för riskanalys och revisionsplanering revisionsår 2023. Bilaga 1.

--	--	--	--

Källa: Uppsala kommun pressrum

Revisionsplan för år 2023

Fastställd vid sammanträdet 2023-04-21 § 13, KRN-2023-00001

Revisionsplan år 2023

Syfte

Syftet med revisionsplanen är att på ett överskådligt sätt redovisa innehållet i revisionen för aktuellt år. Revisionsplanen är flexibel och kan justeras under året utifrån förnyade beslut i kommunrevisionen.

Den förtroendevalda revisorns och lekmanarevisorns uppdrag

Den förtroendevalda revisorns uppdrag regleras i kommunallagens 12 kap. I uppdraget ingår att årligen granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas ansvarsområden i den utsträckning som följer av *God revisionsred*. Revisorerna har att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om nämndernas och styrelsens interna kontroll är tillräcklig.

Revisorernas uppdrag i kommunala bolag och stiftelser är i stort sett detsamma men den främsta skillnaden är att en lekmanarevisor inte granskar räkenskaperna. Det uppdraget har en auktoriserad revisor. Uppdraget att granska bolagets interna kontroll har såväl lekmanarevisorerna som auktoriserad revisor.

Ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande innebär att:

- Verksamhetens resultat lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten.
- Verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser.
- Styrelsen och nämnden har en styrning och uppföljning mot mål och beslut.
- Verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning utifrån fullmäktiges beslut.

Revisionens granskning fokuserar på de uppdrag som fullmäktige överlämnat till styrelsen och nämnderna och de mål som ställts upp av fullmäktige. *Rättvisande räkenskaper innebär att:*

- Redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning,
- Delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

Räkenskaperna ska upprättas i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), och god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Rådet för kommunal redovisning (RKR) är normbildande för god redovisningssed. Rådet lämnar rekommendationer som ska följas av kommunerna.

Tillräcklig intern kontroll

Att den interna kontrollen är tillräcklig innebär att det finns systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner, som på en rimlig nivå säkerställer att

- verksamheten lever upp till målen och är kostnadseffektiv,
- informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig,
- de regler och riktlinjer som finns för verksamheten följs.

Det är styrelse och nämnder som har ansvar för den interna kontrollen inom sina verksamheter. Styrelsen har därtill ofta ett övergripande ansvar för kommunens system och rutiner för den interna kontrollen.

Förtroendevalda revisorer och sakkunniga

För räkenskapsåret 2023 har följande revisorer valts av kommunfullmäktige:

- *Berit Danielsson, Ordförande*
- *Kajsa Wejryd, Vice ordförande*
- *Tord Andersson*
- *Lise-Lotte Argulander*
- *Pradip Datta*
- *Hans Edlund*
- *Lars O Ericsson*
- *Karolina Larfors*
- *Tommy Larsson*
- *Marie-Louise Lundberg*
- *Martin Wisell*

Revisorerna i kommuner och regioner ska, med stöd av sakkunniga granska och pröva den kommunala verksamheten, enligt kommunallagen och *god revisionsred och granskning av räkenskaper enligt KISA*.

De förtroendevalda revisorerna anlitar PwC som sakkunnigt biträde, under pågående avtalsperiod.

Revisionsinsatser år 2023

Revisionsprocessen

Revisionsprocessen omfattar hela det arbete som revisorerna gör under ett revisionsår från riskanalys och planering av granskningsinsatser till uttalandet i revisionsberättelsen.

Revisionsprocessen är avslutad när fullmäktige fattat beslut i ansvarsfrågan.

Revisionsprocessen åskådliggörs i den goda seden beskrivs i tre olika delar – *planera*, *granska* och *pröva*. Granskningen redovisas årligen i de förtroendevalda revisorernas revisionsberättelse till fullmäktige och i lekmanarevisorernas granskningsrapport till respektive bolagsstämma samt i rapporter för enskilda granskningar och i den sammanfattande årsredogörelsen.

Koppling till riskanalys

2023 års revisionsplan bygger på en dokumenterad riskanalys, bilaga 1. Riskanalysen omfattar tre steg, att inventera, analysera och bedöma risker. Med risker avses händelser och företeelser som hotar eller hindrar att uppdrag kan genomföras och att mål för verksamheten nås samt att det sker på avsett och säkert sätt. Riskanalysen minskar revisionsrisken, dvs. att inte granska det som är mest väsentligt.

Årlig granskning

Granskningen är årlig och avser den verksamhet som sker under ett räkenskapsår.

Granskningen är avslutad när alla revisionsobjekt samt årsredovisningen är granskad. Det innebär att granskningen tidsmässigt sträcker sig in på kommande räkenskapsår. Den årliga granskningen består av tre delar:

- Grundläggande granskning
- Granskning av delårsrapport och årsredovisning
- Fördjupad granskning

Grundläggande granskning

Grundläggande granskning genomförs av styrelsen och samtliga nämnder varje år utifrån en dokumenterad uppdelning. Den grundläggande granskningen innehåller:

- Granskning av måluppfyllelse
- Granskning av styrning och intern kontroll

Den grundläggande granskningen är inriktad på att översiktligt bedöma måluppfyllelsen samt om styrelse eller nämnd har en tillräcklig styrning och kontroll för att leva upp till mål, beslut och föreskrifter.

Granskningen ska vara så omfattande att den ger en stabil grund för revisionens och lekmannarevisionens bedömningar i revisionsberättelsen/granskningsrapporten. Den grundläggande granskningen utförs både av de förtroendevalda revisorerna (efter dokumenterad uppdelning av nämnder och bolag) och av PwC.

Granskning av delårsrapport och årsredovisning

Revisionen granskar och bedömer om räkenskaperna ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och ekonomiska ställning samt om delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med LKBR och god redovisningssed i kommunal verksamhet. Granskningen utgår från riskanalysen. Granskningen av delårsrapporten är översiktlig, till skillnad från den mer omfattande granskningen av årsredovisningen.

Revisionen bedömer också om resultaten i delårsrapport och årsredovisningen är förenliga med de mål fullmäktige beslutat om, inklusive mål om god ekonomisk hushållning.

Lekmannarevision - granskning av bolag

Lekmannarevisorn och auktoriserad revisor arbetar sidoordnade och självständigt med sina respektive uppdrag. Uppdragen överlappar delvis varandra – särskilt vid granskningen av bolagets interna kontroll, som båda ska granska och pröva. Det är viktigt för lekmannarevisorerna och auktoriserad revisor att komma överens om hur de ska samverka och hur de ska arbeta i den del där deras uppdrag överlappar varandra.

Lekmannarevisorerna uttalar sig i en granskningsrapport om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenlig sätt, om verksamheten sköts på ett från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Lekmannarevisorerna kan också redogöra för viktiga iakttagelser och lämna särskilda upplysningar som behöver komma till ägarens kännedom. Lekmannarevisorernas uppdrag är definierat i aktiebolagslagen (ABL 10 kap. 3 §). I Uppsala kommun granskar lekmannarevisorerna samtliga bolag inom Uppsala kommunkoncern.

Dialog och kommunikation

Kommunrevisionen medverkar regelbundet i kommunfullmäktige och presenterar sitt genomförda granskningsarbete. Styrelsen, nämnder och bolag bjuds in till kommunrevisionens sammanträden för att berätta om sin verksamhet. Kommunrevisionen samverkar även med länets övriga kommuner samt med Region Uppsala när det gäller revision.

Fördjupad granskning

Fördjupade granskningar genomförs där riskanalysen visar på stora risker och där revisionen och lekmanrevisionen bedömer att den grundläggande granskningen inte är tillräcklig.

Fördjupade granskningar är avgränsade och inriktade på en viss verksamhet, process eller rutin. De kan genomföras inom hela revisionsuppdraget – måluppfyllelse, styrning och intern kontroll samt räkenskaper.

Omfattningen på fördjupade granskningar kan variera, men ska följa de krav på projektplaner och rapporter som definieras i God revisions sed, SKR samt i SKYREV:s vägledningar och rekommendationer.

För år 2023 har revisionen och lekmanrevisorerna beslutat att genomföra nedan fördjupade granskningar:

- Granskning av likvärdig skola avseende att främja närvaro i grundskolan
- Granskning av otillåten påverkan vid myndighetsutövningen
- Granskning av kommunens miljö- och hälsoskyddstillsyn
- Granskning av arbete mot psykisk ohälsa för barn och unga från 16 till 20 år
- Granskning av kommunens visseblåsarfunktion, genomförs under hösten 2023
- Granskning av näringslivs- och tillväxtfrämjande arbete, genomförs under hösten 2023

Vi har även för avsikt att genomföra en fördjupad granskning inom området krisberedskap. Utöver detta kommer revisionen besluta om andra fördjupade granskningar att genomföras under revisionsåret. Vi planerar att totalt genomföra 10-15 fördjupade granskningar under revisionsår 2023.

Övriga granskningsinsatser

Utöver redovisade fördjupade granskningar ovan så har revisorerna beslutat att fortsatt följa:

- Fastighetsbolagets bildande (hearing)
- Uppsalapaketet (fortsättning på genomförd förstudie)
- Nettokostnadsutvecklingen i förhållande till utvecklingen av statsbidrag och skatteintäkter

Revisionens anslag

För år 2023 är revisionens totala anslag 8 121 tkr. Anslaget fördelas enligt beslutad internbudget vid decembersammanträdet år 2022.

Underlag för riskanalys och revisionsplanering

Bilaga 1

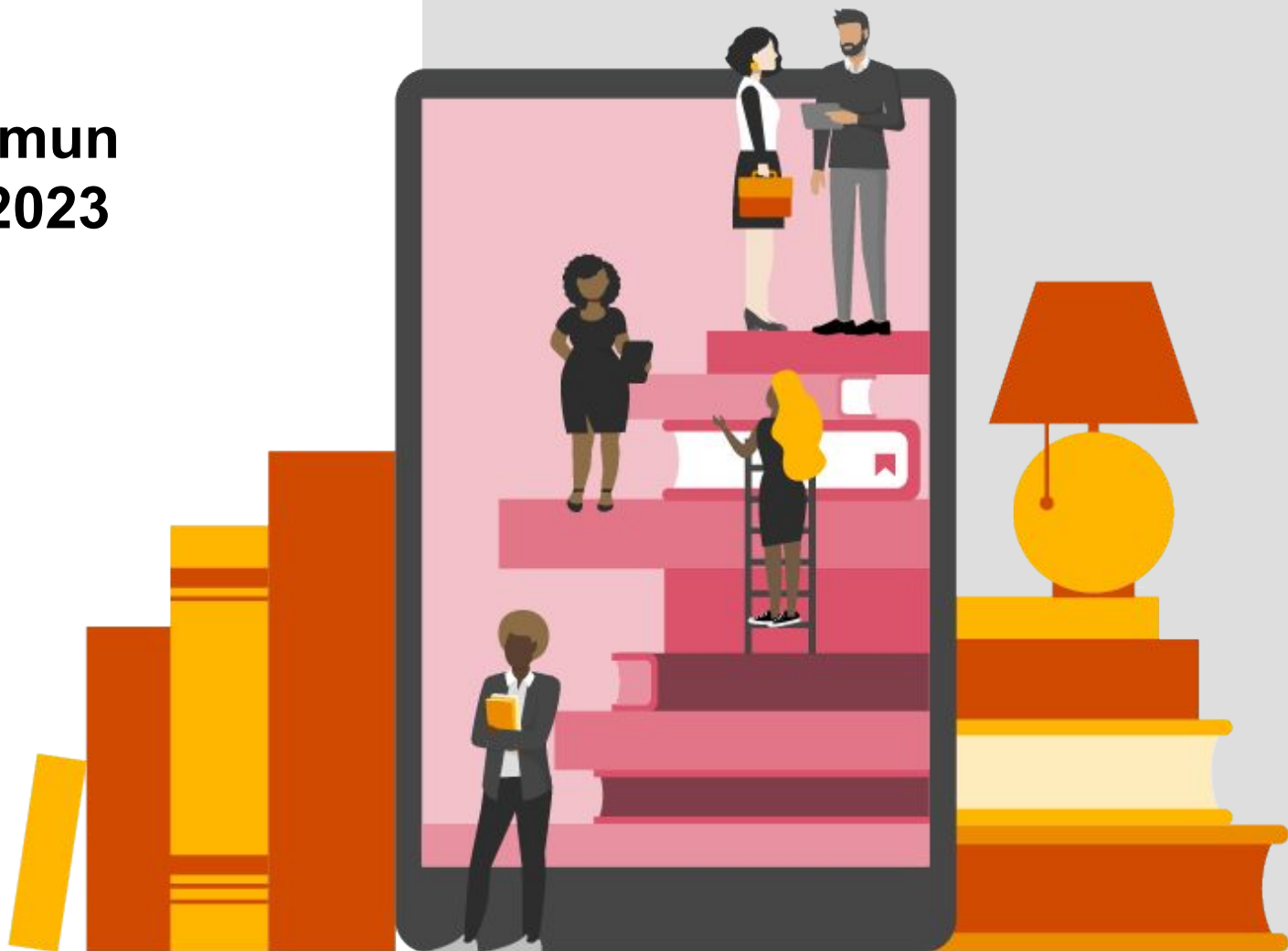
Uppsala kommun Revisionsår 2023

Lena Salomon
Henrik Fagerlind
Caroline Löfstedt
Henric Eliasson

Mars 2023

pwc

Innehåll

1.	Bakgrund och utgångspunkter	03
2.	Omvärldsfaktorer	07
3	Riskområden inom verksamheterna	11
4.	Finansiell revision	24
5.	Lekmannarevision	30
6.	Den fortsatta planeringen	36
7	Kommunrevisionens budget 2023	41

1

Bakgrund och
utgångspunkter

Den förtroendevalda revisornas uppdrag

De förtroendevalda revisorernas uppdrag regleras i **kommunallagens 12 kap.** I uppdraget ingår att:

- Årligen och i den omfattning som följer av god revisionsd **granska** all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden.
- **Pröva** om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om den interna kontrollen inom nämnderna är tillräcklig.
- Revisorernas uppdrag i **kommunala bolag** har samma innebörd som vid granskning av kommunen med undantag för granskning av räkenskaperna. Utöver lekmannarevisor utser bolagets årsstämma en auktoriserad revisor för granskning av aktiebolagets bokföring, årsredovisning samt styrelsens och vd:s förvaltning.

Ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande

Innebär att:

- verksamhetens resultat lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten,
- verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser,
- styrelsen och nämnden har en styrning och uppföljning mot mål och beslut,
- verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning utifrån fullmäktiges beslut.

Revisionens granskning fokuserar på de uppdrag som fullmäktige överlämnat till styrelsen eller nämnden och de mål som ställts upp av fullmäktige samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Rättvisande räkenskaper

Innebär att:

- redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning,
- delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

Räkenskaperna ska upprättas i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Rådet för kommunal redovisning (RKR) är normbildande för god redovisningssed. Rådet lämnar rekommendationer som ska följas av kommunerna.

Intern kontroll

Tillräcklig intern kontroll innebär att det finns en styrning och systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner, som på en rimlig nivå säkerställer att:

- verksamheten lever upp till målen och är effektiv,
- informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig,
- de regler och riktlinjer som finns för verksamheten följs.

Det är styrelse och nämnder som har ansvar för den interna kontrollen inom sina verksamheter. Styrelsen har därtill ofta ett övergripande ansvar för kommunens system och rutiner för den interna kontrollen.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner, 2022, God revisionsd i kommunal verksamhet 2022

Underlag för riskanalys och revisionsplanering Uppsala kommun 2023

Syftet med riskanalysen

Riskanalysen syftar till att utifrån en helhetssyn identifiera och analysera de största riskerna i verksamhet, funktioner och processer. Med risker avses händelser och företeelser som hotar eller hindrar att uppdrag kan genomföras på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med en tillräcklig intern kontroll.

Riskanalysen minskar revisionsrisken, det vill säga risken för att det som är mest väsentligt inte blir granskat. De överväganden som görs i arbetet dokumenteras.

Riskanalysen omfattar hela revisionsuppdraget och består av tre steg; inventera, analysera och bedöma risker. Efter analysen gör revisorer och lekmannarevisorer prioriteringar och formulerar granskningsområden i en revisionsplan.

En samordnad riskanalys för kommunen och de kommunala aktiebolagen stärker förutsättningarna att granska med helhetssyn.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner, 2022, God revisionsred i kommunal verksamhet 2022

Årlig granskning i tre delar

Grundläggande granskning

Grundläggande granskning genomförs för samtliga styrelser nämnder och aktiebolag varje år. Den grundläggande granskningen omfattar:

- Granskning av måluppfyllelse.
- Granskning av styrning och intern kontroll.

Granskningen ska ge en grund för revisionens och lekmannarevisionens bedömningar i revisionsberättelse/ granskningsrapport.

Granskningen kan vara olika omfattande för olika nämnder, styrelser och aktiebolag beroende på resultatet i riskanalysen.

Fördjupad granskning

Fördjupad granskning genomförs där riskanalysen och/eller tidigare granskning visar att den grundläggande granskningen inte kommer att vara tillräcklig.

Fördjupad granskning är avgränsade och inriktade på en viss verksamhet, process eller rutin. Den kan genomföras inom hela revisionsuppdraget – ur ett ekonomiskt eller verksamhetsmässigt perspektiv samt avseende styrning och intern kontroll.

Fördjupade granskningar kan vara kommunövergripande, nämndspecifika eller inom lekmannarevisionen riktade mot viss verksamhet i aktiebolag. Omfattningen på en fördjupad granskning kan variera.

Delårsrapport & årsredovisning

Granskning av delårsrapport och årsredovisning består av flera delar:

- Granskning av räkenskaperna. Revisionen granskar och bedömer om räkenskaperna ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat och ekonomiska ställning samt om delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med LKBR och god redovisningssed. Genomförs enligt *Standard för kommunal räkenskapsrevision*.
- Granskning och bedömning av god ekonomisk hushållning. Revisionen bedömer om resultaten i delårsrapport och årsredovisning är förenliga med de finansiella mål och verksamhetsmål med betydelse för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat i budgeten.

Källa: Sveriges Kommuner och Regioner, 2022, God revisionsred i kommunal verksamhet 2022

2

Omvärldsfaktorer
och utmaningar i
kommunens
verksamheter

SKR:s ekonomirapport

Svensk och global konjunktur har varit inne i en period av återhämtning efter pandemin men nu **försvagas konjunkturen** i snabb takt.

I SKR:s ekonomirapport från december 2022 framhålls att **ekonomiskt tuffa tider** väntas under 2023 och 2024 till följd av inflationen och den annalkande lågkonjunkturen. **Kommunsektorns** samlade resultat prognostiseras till ett **underskott under 2023 som växer till 2024**, givet att inte ytterligare åtgärder vidtas och att kostnaderna växer i takt med inflation och demografiska behov.

Följande lyfts särskilt i ekonomirapporten:

- **Kostnaden för avtalspensioner** (inklusive finansiell kostnad) beräknas öka med 45 miljarder kronor 2023, för att året därpå följas av en ytterligare kraftig ökning på cirka 19 miljarder. Ökningen 2023 beror främst på **inflationssuppgången**, men även på **löneökningar under pandemin** och premiehöjningar i det nya pensionsavtalet.
- Kommunsektorn behöver nu både hantera ett ekonomiskt tufft läge samtidigt som **utmaningen med att hitta arbetskraft** med rätt kompetens är svår på många håll och ökar väsentligt kommande år.
- För att **hantera situationen** anges att kommuner och regioner vidtar olika åtgärder så som att **effektivisera och bromsa** de ökade behoven av **välfärd** med hjälp av förebyggande arbete. Det krävs också **nya arbetssätt**, bland annat genom att nyttja digital teknik, stärka arbetsmiljön och skapa förutsättningar för **fler att arbeta längre** och heltid.

Läs hela ekonomirapporten här: [Länk till ekonomirapporten](#)

Kommunövergripande utmaningar - nationellt

Nedan följer några övergripande rubrikområden där vi ser kommunövergripande utmaningar för kommunsektorn som helhet:

- **Ekonomistyrning**
- **Kommunstyrelsens uppsiktsplikt**
- **Kompetensförsörjning**
- **Intern kontroll pensioner**
- **Ägarstyrning**
- **Digitalisering**
- **Informationssäkerhet**
- **IT-styrning**
- **Krisberedskap**
- **Barnkonventionen som lag**
- **Verkställighet av beslut**
- **Statsbidrag**
- **Agenda 2030 och hållbarhetsaspekter i verksamheten**
- **Ägarstyrning**
- **Föreningsbidrag**
- **Förebyggande arbete mot mutor och korruption**
- **Välfärdsbrott**
- **Visselblåsarfunktionen**
- **Leverantörsregister/leverantörsbetalningar**
- **Upphandling, inköp och hantering av avtal**
- **Likvärdighet**
- **Styrning och utveckling av utbildningen**
- **Huvudmannens ansvar att skapa förutsättningar för implementering av förändringar**

Kommunövergripande utmaningar - nationellt

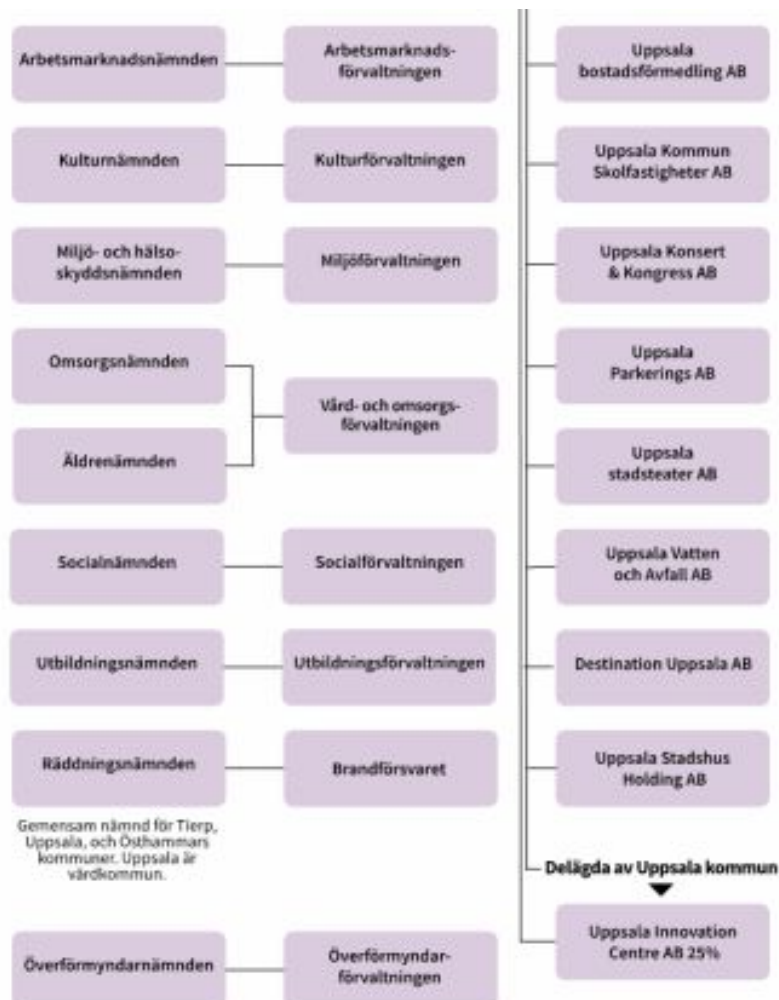
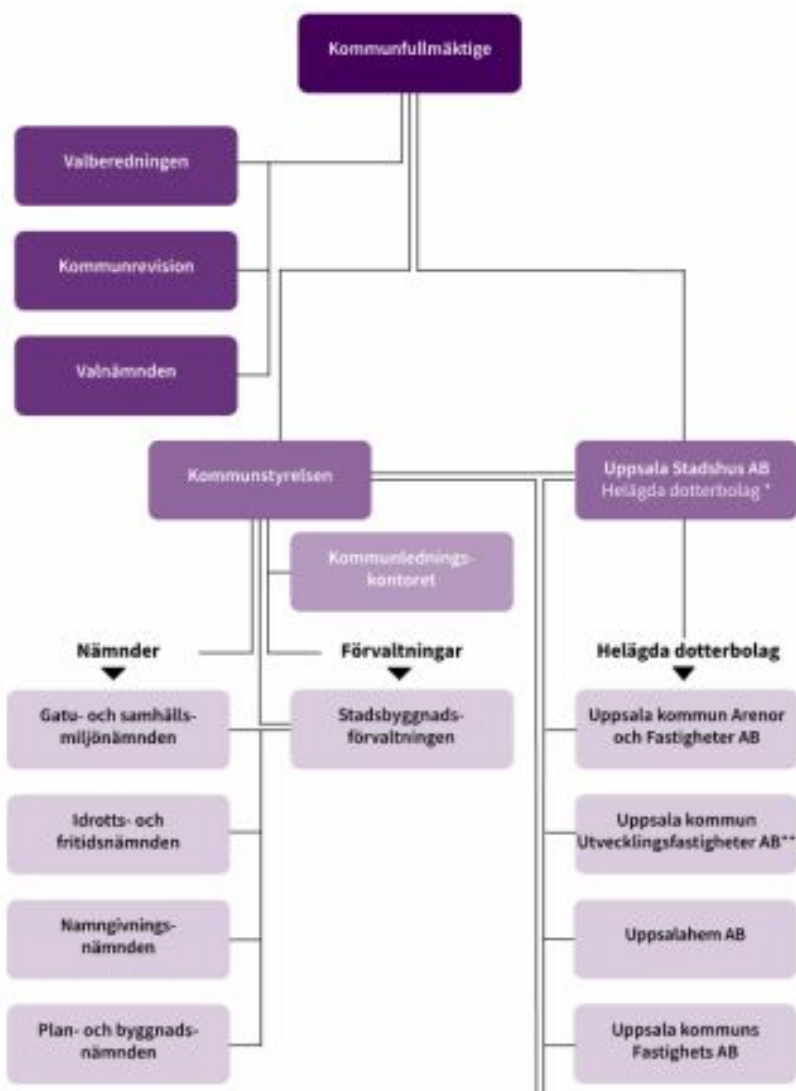
Nedan följer några övergripande rubrikområden där vi ser kommunövergripande utmaningar för kommunsektorn som helhet:

- **Vuxenutbildningen**
- **Digitaliseringen inom skolan**
- **Planering av äldreomsorg för att möta ökade behov**
- **Psykiska ohälsa hos äldre**
- **Styrning och ledning av biståndsbedömning inom äldreomsorgen (myndighetsutövning)**
- **Styrning och ledning av handläggning inom LSS-verksamheten (myndighetsutövning)**
- **Utredningstider för ärenden barn- och unga**
- **Uppföljning av placerade barn och unga**
- **Barn som riskerar fara illa**
- **Ekonomiskt bistånd och åtgärder för egenförsörjning**
- **Underhåll av fastigheter, gator och vägar samt VA**
- **Investeringsprocessen**
- **Lokalförsörjningsprocessen och kopplingen till detaljplaneprocessen**
- **Myndighetsutövning bygglov**
- **Fastighetsunderhåll**
- **Klimatanpassning i fysisk planering**

3

Riskområden inom
verksamheterna

Politisk organisation

Gemensam nämnd för Tierp, Uppsala, och Östhammars kommuner. Uppsala är världkommun.

Gemensam nämnd för Heby, Knivsta, Tierp, Uppsala, Älvkarleby och Östhammars kommuner. Uppsala är världkommun.

* Koncernstruktur från den 22 september 2021 då Fyrishov AB, Uppsala Kommun Förvaltningsfastigheter AB och Uppsala Kommun Sport- och Rekreativfastigheter AB fusionerades i det nya bolaget Uppsala kommun Arenor och Fastigheter AB.

** Tidigare AB Uppsala Kommuns Industrias.

Kommunfullmäktiges vision och fokusmål

(Följande info tagen från förslag till Mål och Budget 2023)

Kommunfullmäktiges politiska inriktning för planperioden inramas genom fyra gemensamma fokusmål. Fokusmålen ska kraftsamla hela kommunkoncernen för att göra de förflyttningar fokusmålen pekar ut och säkerställa det politiska genomslaget. Varje fokusmål inleds med en text som beskriver den övergripande politiska ambitionen med fokusmålet. De fyra fokusområdena är:

1. Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden
2. Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb
3. Uppsala ska leda klimatomställningen
4. Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor

Varje fokusmål förstärks med tidsbegränsade uppdrag, som kan gälla hela koncernen eller specifika nämnder eller styrelser. För att följa och analysera kommunkoncernens utveckling mot målbilden kopplas kommunövergripande indikatorer till varje fokusmål. För de gemensamma nämnderna (räddningsnämnden och överförmyndarnämnden) gäller de uppdrag som överenskommit om vid ägarsamråd med de kommuner som ingår.

Kommunövergripande utmaningar

Nationella såväl som internationella förändringar påverkar Sveriges kommuner. Tydligt i många kommuner är att befolkningen blir äldre och att den demografiska försörjningskvoten, dvs hur många personer varje invånare i arbetsför ålder ska försörja utöver sig själv, ökar. Statistik visar att den demografiska försörjningskvoten i Uppsala kommun är något lägre än genomsnittet av Sveriges kommuner, vilket är positivt.

Tydligt är också att allt fler vill bo i städer, samt att fler och fler kommuner satsar på miljö- och hållbarhetsarbete. Uppsala kommun har förbättrat sitt miljö- och hållbarhetsarbete enligt Miljöbarometerns kommunranking 2022 och hamnar på plats 18 jämfört med 75. Därmed har kommunen återfått en placering bland topp 20 såsom det har sett ut sedan 2014. Statistiken visar också att kommunen har en högre tätortsgrad i förhållande till andra kommuner.

Uppsala kommun 2021

Alla kommuner 2021

Demografisk försörjningskvot

0,65

0,89

Tätortsgrad (andel invånare i tätort)

89

76,7

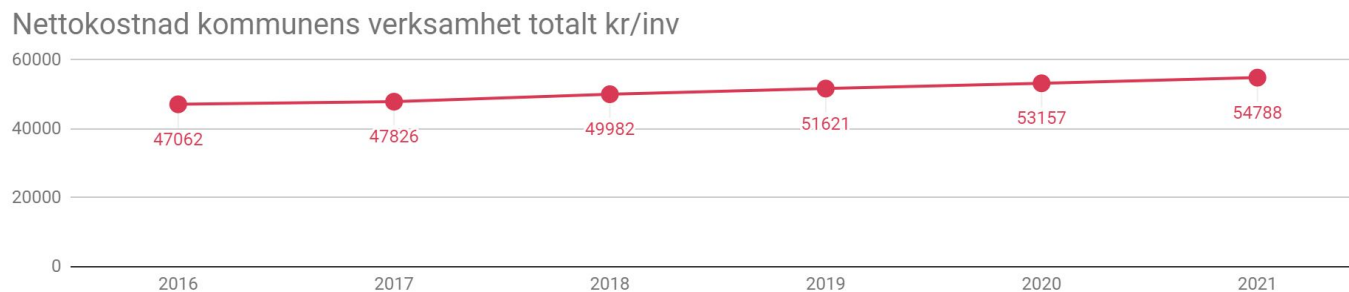
Kommunranking hållbarhetsindex 2022

18

(+57 platser jämfört med 2020)

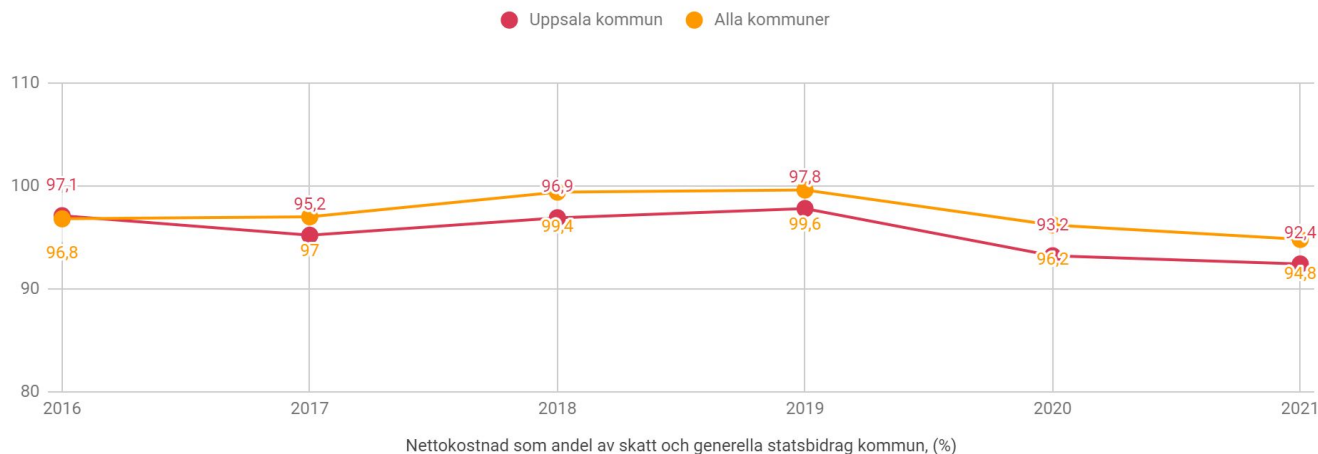
Kommunövergripande utmaningar

Rapporter visar också att kommuner står för allt större ekonomiska utmaningar. Nettokostnaden för verksamheten i Uppsala kommun har de senaste åren ökat.

Statistik visar att nettokostnaden som andel av skatter och generella statsbidrag minskade i Uppsala kommun till 2017 i förhållande till nationellt. Därefter har nettokostnaden både ökat och minskat i följsamhet med den nationella kurvan men ligger fortfarande under rikssnittet år 2021.

Nettokostnad som andel av skatt och generella statsbidrag kommun, (%)

Kommunövergripande utmaningar

- Inflationen väntas fortsätta stiga och ligga kvar på höga nivåer en bit in på nästa år. Allt högre energipriser bedöms spilla över i prisökningar på andra varor och tjänster när företagens kostnader ökar. Den höga inflationen bidrar även till **kraftigt stigande pensionskostnader** de närmaste åren.
- Skatteunderlagets utveckling kommande år förväntas inte räcka till att finansiera de ökande behoven i samhället. Samtidigt är den **demografiska utmaningen** större med färre personer i förvärvsålder som ska försörja allt fler och ökade behov av omsorg och vård av äldre som kräver allt större resurser. Därtill står Uppsala kommun som många andra kommuner inför utmaningen att bryta en oroväckande utveckling när det gäller **tryggheten i samhället**. Den manifesteras inte minst i ökande orosanmälningar och allt större behov av insatser från socialtjänsten.
- **Tillgång på rätt kompetens** är en kritisk förutsättning för att kommunen ska klara av sitt välfärdsuppdrag. Bristen på **legitimerad sjukvårdspersonal** utgör för närvarande en flaskhals inom sjukvården. Det pågående arbetet i verksamheterna att överbygga detta problem, bland annat genom att säkerställa en **god arbetsmiljö** och **attraktivitet** som arbetsgivare, behöver stärkas.
- Uppsala kommun har **utmaningar i sin kompetensförsörjning** inom vissa verksamhetsområden. Bristen på kompetens blir alltmer kännbar, särskilt inom verksamheter som till exempel förskola, skola, vård och omsorg, socialtjänst och samhällsbyggnad. Riktade satsningar och aktiviteter pågår i syfte att förbättra och säkra den långsiktiga kompetensförsörjningen med fokus på bristyrken. Även chefer och ledare är ett bristyrke inom vissa verksamhetsområden. Riktade satsningar och aktiviteter pågår i syfte att bidra till arbetet med **långsiktig ledarförsörjning**.
- Kungsängsverkets miljötilstånd har en **kapacitetsbegränsning** att som högst ansluta 200 000 personer vilket förväntas nås under 2023. Uppsala vatten och avfall AB har ansökt om ett nytt miljötilstånd för att bygga om avloppsreningsverket. Om det förnyade miljötilståndet för Kungsängsverket inte erhålls innebär det att bolaget behöver hitta andra lösningar för att möta det ökade kapacitetsbehovet på grund av befolkningstillväxten i Uppsala.
- De senaste åren har Uppsala kommun lyckats **sänka sina nettokostnader** och på så sätt skapat utrymme för såväl prioriteringar som resultatförstärkning. För att klara av välfärdsuppdraget i en tid av stigande inflation och vikande konjunktur måste kommunen fortsätta att effektivisera sin verksamhet.

Kommunövergripande risker

Krisberedskap

Med en bristande krisberedskap riskerar kriser och allvarliga händelser att få allvarligare konsekvenser och ta längre tid för kommunen att återhämta sig från. Kriserna kan få ekonomiska, materiella, förtroendemässiga och personella konsekvenser för verksamheten och för samhället i stort.

Givet pandemi, kriget i Ukraina, prisuppgångar och inflation är detta en relevant granskning.

Granskningsförslag: Granskning av krisberedskap

Kompetensförsörjning

Att säkerställa kompetensförsörjningen på kort och lång sikt samt säkerställa finansieringen av framtidens välfärd är två av kommunsektorns största utmaningar. Av nämndernas rapporteringar framgår att välfärdens kompetensförsörjning är en utmaning för kommunen.

En granskning av kompetensförsörjningen genomfördes 2020 av kommunstyrelsen och vissa nämnder. Den samlade bedömningen var att kommunstyrelsen och nämnderna inte helt säkerställer att åtgärder avseende personal- och kompetensförsörjning är ändamålsenliga. Med grund i den utmaning kompetensförsörjning är för kommunen framöver behövs ett aktivt arbete föras inom området.

Granskningsförslag: Uppföljande granskning av personal- och kompetensförsörjning

Chef- och ledarförsörjning

Enligt SKR måste välfärdens arbetsgivare utmana sig själva och lyfta personer med olika bakgrund och erfarenheter för att lyckas med rekryteringen av nya chefer. Talanger behöver identifieras och odlas oavsett ålder, kön eller etnisk bakgrund. Nya chefer behöver erbjudas ett bra chefsstöd och ges bra förutsättningar. Det måste vara möjligt att göra chefskarriär tidigare. De organisatoriska förutsättningarna för chefskapet behöver utvecklas för att göra det mer attraktivt, rimligt och möjligt att vara chef.

Kommunen har identifierat chefer som ett bristyrke inom vissa verksamhetsområden. För att lyckas attrahera, rekrytera och behålla såväl duktiga chefer som medarbetare behövs en ändamålsenlig rekryteringsprocess. Chefsrekryteringar kan vara komplexa och det är därför av extra vikt att det finns tydliga riktlinjer, rutiner och processer för chefsrekryteringar för att undvika felrekryteringar.

Granskningsförslag: Granskning av kommunens arbete med chefsförsörjning

Kommunövergripande risker

Näringslivsutveckling

Näringslivets utveckling är av stor vikt för kommunen. Ett bristfälligt arbete inom området riskerar leda till minskad attraktivitet, minskad befolkning och därigenom minskade skatteintäkter. Detta riskerar i förlängning att påverka möjligheterna att upprätthålla det kommunala uppdraget. Uppsala kommuns näringslivspolitiska mål är att skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen för att kunna möta dess befolkningsökning. Ett livskraftigt centrum är också viktigt för att säkerställa Uppsalas attraktivitet. Kommunen har såväl som myndighetsutövare som stadsbyggare en viktig roll för att näringslivet i centrum kan utvecklas.

Arbetet med näringslivsutveckling granskades 2021 inom ett urval områden från näringslivsprgrammet, med delbedömning att kommunstyrelsen i sin styrande och samordnande roll, och aktuella nämnder och bolag utifrån sina respektive ansvarsområden, delvis bedriver näringslivsarbetet på ett ändamålsenligt sätt.

Granskningsförslag: *Granskning av insatser för att bidra till ett attraktivt centrum (KS, GSN, MHN), Uppföljande granskning av näringslivsarbetet*

Sjukskrivningar

Pandemin har haft en stor effekt på graden av sjukskrivningar inom nämndernas förvaltningar. En viktig förutsättning för att kunna behålla och attrahera nya medarbetare samt chefer är att arbetsgivaren kan erbjuda en god fysisk och psykosocial arbetsmiljö. Om det systematiska arbetsmiljöarbetet inte bedrivs ändamålsenligt finns det en risk för olycksfall och dålig arbetsmiljö vilket på sikt kan medföra svårigheter att rekrytera och behålla kompetent personal, samt leda till ökad ohälsa.

Givet ökad sjukfrånvaro och utmaningar i kompetensförsörjning är en granskning av kommunens systematiska arbetsmiljöarbete av relevans, med nedslag i vissa nämnder där omfattningen är mer påtaglig än i andra.

Granskningsförslag: *Granskning av kommunens systematiska arbetsmiljöarbete*

Kommunövergripande risker

Tystnadskultur inom organisationen

Kommunens revisorer har identifierat tystnadskultur som ett prioriterat riskområde att granska under revisionsåret 2023. Det finns indikationer på att en tystnadskultur, som bl a tar sig uttryck i att tjänstepersoner avstår från att rapportera eller slå larm om påtryckningar eller missförhållanden. I en förstudie kan en kartläggning göras i syfte att ge revisionen en översiktlig bild av i vilken utsträckning som en tystnadskultur förekommer samt vilka eventuella åtgärder som vidtagits med anledning av detta.

Granskningsförslag: Förstudie rörande förekomst av tystnadskultur

Digital transformation

I Uppsala kommun har kommunfullmäktige fastställt en policy för digital transformation. Policyn anger styrande principer för kommunkoncernens arbete för digital transformation på ett sätt som ska bidra till kommunens övergripande mål. Under 2021 granskades digitaliseringen inom kommunen med bedömningen att kommunstyrelsen till övervägande del säkerställt att det finns förutsättningar för ett ändamålsenligt arbete i enlighet med fullmäktiges policy för digital transformation.

Enligt senaste delårsredovisning är det nämnder som rapporterar om utmaningar med digitaliseringsarbetet, exempelvis arbetsmarknadsnämnden och räddningsnämnden. För att säkerställa en ändamålsenlig och fungerande digital transformation är det viktigt att arbetet är optimalt i i samtliga nämnder och deras verksamheter. Därav föreslås en granskning av digitaliseringsarbetet med djupdykning i de nämnder med påtalade utmaningar, i syfte att identifiera områden där anpassningar och specifika strategier behöver tillämpas.

Granskningsförslag: Granskning av digitaliseringsarbetet inom specifika nämnder

Riskområden per styrelse/nämnd

Revisionen har genomfört en riskanalys över samtliga verksamheter som bedrivs i kommunkoncernen. Nedan redovisas ett antal utmaningar och risker för KS och nämnderna för revisorerna att följa under året. Riskanalysen bakom dessa utmaningar och risker kopplat till detta kommer sedan att framgå av de projektplaner som upprättas i de fall området blir föremål för en fördjupad granskning.

Kommunstyrelsen:

- Kommunens visselblåsarfunktion
- Pandemins påverkan på besöksnäringen
- Kommunstyrelsens uppsiktsplikt
- Landsbyggnadsutveckling
- Folkhälsoarbetet i kommunen
- Civilt försvar
- EI- och VA-försörjning

Arbetsmarknadsnämnden:

- Utmaning i digitala lärarplattformar
- Arbetsmarknadsanställningar

Gatu- och samhällsmiljönämnden:

- Underskott i nämnden
- Bristande underhåll gator och vägar

Idrotts- och fritidsnämnden:

- Pandemins effekter på verksamheten

Kulturnämnden:

- Föreningsbidrag
- Ändrade förutsättningar för verksamheten

Miljö- och hälsoskyddsnämnden:

- Tillsynsverksamheten
- Klagomålsärenden

Omsorgsnämnden:

- Ökat antal insatser

Plan- och byggnadsnämnden:

- Inflationens effekter
- Klimatanpassning i fysisk planering

Räddningsnämnden:

- Civilt försvar

Riskområden per styrelse/nämnd

Socialnämnden:

- Negativ utveckling av tryggheten i samhället
- Ökat behov av insatser

Utbildningsnämnden:

- Styrning och utveckling av utbildningen
- Elevhälsan

Valnämnden:

- Ändrade bestämmelser i vallagen

Äldrenämnden:

- Psykisk ohälsa hos äldre

Tidigare genomförda granskningar

Granskningar 2019

- Mål- och resultatstyrning
- Uppföljning tidigare granskningar
- Etablering & Integration
- Bostadsförsörjning, hållbarhet
- Plan-, mark- och exploateringsverksamhet
- Klimatanpassning
- Förstudie - Barnkonventionen
- Intern kontroll
- Nämndernas nettokostnader
- Idrotts- och fritidsnämnden
- IT-säkerhet
- Bisysslor
- Lönehantering
- Funktionsnedsatta, delaktighet
- LSS, kultur- och fritidsverksamheter

Granskningar 2020

- Granskning av verkställighet av KF-beslut
- Granskning av uppföljning insyn privata utförare
- Granskning av skolplikt och rätten till utbildning
- Granskning av strategisk kompetensförsörjning
- Granskning av överförmyndarnämndens verksamhet
- Granskning av delårsrapport 2020
- Uppföljningsgranskning - effekter av kommunrevisionens fördjupade granskningar
- Förstudie om arbetet med införandet av GDPR inom Uppsala kommun
- Granskning av brandskydd inom äldreomsorgen
- Granskning av styrning och utveckling - grundskolan
- Granskning av ärenden inom individ- och familjeomsorgens barn-ungdomsvård
- Granskning av ekonomistyrning inom socialnämnden och omsorgsnämnden
- Granskning om motverka, förhindra, hantera hot och våld mot anställda
- Granskning av klimatanpassning i fysisk planering
- Effekter av kommunrevisionens fördjupade granskningar år 2017 och 2018
- Granskning av elevhälsan inom gymnasieskolan
- Granskning av kommunens nuvarande visselblåsarfunktion
- Granskning av intern kontroll i löneprocessen
- Granskning av kommunstyrelsnes uppsiktsplikt

Tidigare genomförda granskningar

Granskningar 2021

- Granskning av leverantörsregister och utbetalningar
- Granskning av kommunens upphandlingar och inköp
- Granskning av digitalisering - policy för digital transformation
- Granskning av strategisk el -och VA-försörjning
- Granskning av det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption
- Granskning av lokalförsörjning
- Granskning av framtidens äldreomsorg
- Granskning av ägarstyrning
- Granskning av prioritering och samverkan stad/land
- Granskning av näringslivsverksamheten
- Samgranskning med Region Uppsala - förebyggande arbete barn och unga
- Granskning av IT-säkerhet

Granskningar 2022

- Granskning av underhåll av gator och vägar
- Granskning av kommunens arbete med att beakta barnkonventionen
- Granskning av långsiktig ekonomisk planering
- Uppsala kommun - En nulägesanalys av effektivitet i kommunens kärnverksamhet
- Förstudie om kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsfusk och välfärdsbrott
- Granskning av kommunens styrning av hållbarhetsaspekter i verksamheten
- Granskning av kommunens pandemihantering
- Granskning av kommunens arbete med trygghetsskapande åtgärder
- Granskning av investeringsprocessen
- Granskning av bygglovsverksamheten och uppföljning av tillsynsärenden
- Granskning av styrning och ledning av handläggning inom LSS-verksamheten
- Granskning av effektivitet inom individ- och familjeomsorg
- Granskning av effektivitet inom grundskola inklusive förskoleklass
- Granskning av styrning och ledning av sfi
- Uppföljningsgranskning – effekter av kommunrevisionens fördjupade granskningar under 2020-2021
- Granskning av planering och genomförande av bygg- och anläggningsprojekt
- Granskning av intern kontroll pensioner
-

4

Finansiell revision

Årsredovisning och delårsrapporter – Utgångspunkter för riskbedömning

Granskning av årsredovisning och delårsrapport är ett lagstadgat krav enligt kommunallagen och ska utföras i enlighet med God revisionssed. Syftet är att bedöma om redovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och revisorerna ska vidare avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om.

Väsentliga risker som kan påverka den finansiella informationen bör vägleda granskningens inriktning och omfattning. Huvuddelen av granskningen bör ske för poster med hög risk och med betydande påverkan på årsredovisningen. Riskfaktorer kan i huvudsak härleds i tre kategorier:

Erfarenhet från tidigare år.

Specifika risker för kommunen

Omvärldsfaktorer

Från och med den 1 januari 2023 ska Standard för kommunal räkenskapsrevision tillämpas vid räkenskapsrevision inom kommuner och regioner. Standarden bidrar till att öka kvaliteten, förutsägbarheten och jämförbarheten inom den kommunala sektorn. Klicka här för att läsa standarden i sin helhet: [Standard för kommunal räkenskapsrevision](#).

Fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Av kommunens delårsrapport framgår en positiv prognos avseende måluppfyllelse för fastslagna finansiella mål. Tabellen nedan visar att samtliga tre finansiella mål prognostiseras att uppnås och att den ekonomiska ställningen för Uppsala kommunkoncern stärks. Bedömningen kommer i årsredovisningen till våren.

Finansiella mål	Målvärde	Utfall 202208	Prognos 2022
1. Ekonomiskt resultat , kommun	Minst 2 % av skatter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning	6,2 %	5,7 %
2. Soliditet , kommunkoncern, inklusive pensionsåtagande	Soliditeten ska under perioden stärkas, inom ett intervall om 25-27 %	28 %	28 %
3. Låneskuld per invånare , tkr per invånare	Skuldutvecklingen ska begränsas och över tid inte öka mer än 5 % årligen.	74	Beräknas öka med 0,1 % jämfört med 2021.

Kommunens ekonomiska ställning

- Det **ekonomiska resultatet** för Uppsala kommunkoncern för perioden januari till augusti är 1 239 (1 460) miljoner kronor, 980 (1 172) miljoner kronor för verksamhet i förvaltning och 265 (283) miljoner kronor för Uppsala Stadshuskoncernen .
- För verksamhetsåret 2022 **prognostiseras** ett resultat före skatt om 1 187 (1 296) miljoner kronor för **kommunkoncernen**. När **jämförelsestörande poster exkluderas** beräknas det prognostiserade resultatet före skatt för kommunkoncernen uppgå till 1 125 (961) miljoner kronor.
- Nämnderna exklusive kommunstyrelsen prognostiserar ett överskott om sammanlagt 137 miljoner kronor. Endast kommunstyrelsen och äldregruppen **prognostiserar underskott**, 57 respektive 14 miljoner kronor. Utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden prognostiserar större överskott, 79 respektive 59 miljoner kronor. För övriga nämnder prognostiseras ekonomi i balans.
- För finansförvaltningen **prognostiseras ett överskott** om 818 miljoner kronor, vilket är 503 miljoner kronor högre än budget. Överskottet är ett resultat av att skatteintäkterna överstiger kommunfullmäktiges budget till följd av en snabbare tillväxt i skatteunderlaget än tidigare beräknat och av högre generella statsbidrag än budgeterat.
- För helåret beräknas verksamhetens **nettokostnader** öka med 4,9 procent jämfört med 2021, när nettokostnaderna justeras för jämförelsestörande poster och verksamhetsdestinerade generella statsbidrag. Nämndernas nettokostnader, exklusive finansförvaltningen och kommunstyrelsen, beräknas bli 137 miljoner kronor eller 1,1 procent lägre än den samlade budgetramen.
- Uppsalas nettokostnad fortsätter att **understiga referenskostnaden**. År 2021 blev nettokostnad 4,2 procent lägre än referenskostnaden. Referenskostnad är en kostnad som är beräknad inom ramen för kostnadsutjämningsystemet. Om kommunen bedriver sina verksamheter med riksgenomsnittlig effektivitet och ambition ska referenskostnaden motsvara kommunens behov av förskola, fritidshem, grund- och gymnasieskola, individ- och familjeomsorg och äldreomsorg. Inom **två verksamhetsområden**, individ- och familjeomsorg och gymnasieskolan, **överskrider Uppsalas nettokostnad referenskostnaden** för 2021.

Kommunens ekonomiska ställning

Ekonomi	2019	2020	2021
Nettokostnad egentlig verksamhet (kr/inv)	51 656	53 168	54 702
Resultat före extraordinära poster kommunen (kr/inv)	2 058	4 188	4 838
Resultat före extraordinära poster kommunkoncern (kr/inv)	2 749	6 795	5 456
Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, andel (%)	124,0	188,7	244,0
Skulder totalt kommun, kr/inv	80 160	81 524	85 407
Kommunens soliditet inkl. pensionsåtaganden (%)	20,2	24,0	25,7
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden (%)	19,0	24,6	26,7
Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag kommun, (%)	3,8	7,4	8,3

Väsentliga rutiner och system

Den finansiella informationen i delårsrapport och årsredovisning är en sammanfattning av samtliga händelser under räkenskapsåret. Vid planering av granskningen ingår att bedöma väsentliga risker som kan påverka den finansiella informationen i delårsrapport och årsredovisning. Detta förutsätter kännedom om och granskning av den interna kontrollen i väsentliga rutiner och system.

Kritiska processer

- **Bokslutsprocessen**, väsentlig eftersom den har en direkt påverkan på innehållet i årsredovisningen
- **IT-miljön**, väsentlig eftersom kommunens verksamheter är IT-beroende
- **Löneprocessen**, väsentlig på grund av personalkostnaders storlek samt att det utgör en transaktionsintensiv post där felaktigheter kan få en materiell inverkan på kommunens resultat och ställning
- **Intäktsprocessen**, väsentlig på grund av intäkternas storlek och att det finns flera komplexa intäktskällor där felaktigheter kan få en materiell inverkan på kommunens resultat och ställning
- **Investeringsprocessen**, väsentlig på grund av att materiella anläggningstillgångar storlek och där gränsdragningen mellan drift och investering kan få en på kommunens resultat och ställning
- **Inköpsprocessen**, väsentlig på grund av dess omfattning och risk för oegentligheter
- **Redovisning av pensionskund**, väsentligt på grund av att förändring i avsättning påverkar resultaträkningen
- **Momshantering**, väsentlig på grund av att felaktig hantering kan leda till förtroendeskada men också att kommunen inte erhåller den kompensation den är berättigad till
- **Närståendetransaktioner**, väsentlig på grund av risk för oegentligheter och förtroendeskada
- **Finansiella placeringar**, väsentlig risk då en del kommuner har stora finansiella placeringar och internbanker
- **Exploateringsredovisning**, väsentlig risk då det i kommuner är vanligt förekommande att det finns stora brister på många håll i redovisningen både principiellt och beloppsmässigt gällande exploateringsredovisningen.

5

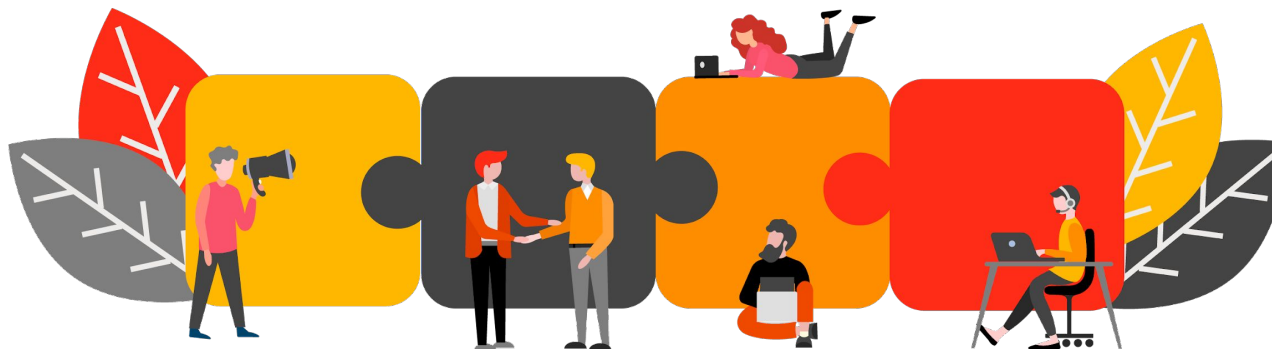
Lekmannarevision

Lekmannarevision

Att vara lekmannarevisor är ett civilrättsligt uppdrag som kan sägas bygga på ett avtal. Lekmannarevisorn är inte en myndighet och inte heller förtroendevald på samma sätt som kommunens revisorer. Eftersom fullmäktige ska utse lekmannarevisorerna blir funktionen ändå i praktiken betraktad och behandlad som en förtroendevald.

- Lekmannarevisorns och yrkesrevisorns uppdrag arbetar sidoordnade och självständigt med sina respektive uppdrag. Uppdragen överlappar delvis varandra – särskilt vid granskningen av bolagets interna kontroll, som båda ska granska och pröva. Det är viktigt för lekmannarevisorerna och yrkesrevisorn att komma överens om hur de ska samverka och hur de ska arbeta i den del där deras uppdrag överlappar varandra.
- Lekmannarevisorerna uttalar sig i en granskningsrapport om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt, om verksamheten sköts på ett från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Lekmannarevisorerna kan också redogöra för viktiga iakttagelser och lämna särskilda upplysningar som behöver komma till ägarens kännedom.
- Lekmannarevisorernas uppdrag är definierat i aktiebolagslagen (ABL 10 kap. 3 §).

Källa: SKRs skrift Lekmannarevision i praktiken: Demokratisk granskning av kommunala bolag

Utmaningar i Sveriges kommuner

Lekmannarevision

Ägarstyrning

Kommunallagen ger kommuner och regioner möjligheten att lämna över skötseln av vissa kommunala angelägenheter till bland annat aktiebolag. En **betydande del av kommunal verksamhet bedrivs idag i bolagsform**. I kommunstyrelsens uppdrag ingår att **utöva uppsikt** över all verksamhet som bedrivs i kommunal regi. I styrelsens uppdrag ingår även vanligtvis att **utöva ägarrollen** över bolagen. Detta innebär bland annat att bedriva en dialog mellan ägaren och bolagen, upprätta styrning i form av direktiv samt bereda fullmäktige möjlighet att avgöra frågor av principiell art.

Affärsmässighet

Kommunal verksamhet ska vanligtvis bedrivas utifrån kommunallagens **självkostnadsprincip**. Det finns **speciallagstiftning** som anger att viss typ av verksamhet ska bedrivas på **affärsmässig grund**. Med affärsmässig grund menas att verksamheten ska bedrivas med vinstsyfte samt att konkurrens med andra marknadsaktörer ska ske på lika villkor. Under senare tid har **inflationstakten** i svensk ekonomi drivits upp på historiska nivåer. Detta har väsentlig inverkan på bolagens **förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag**.

Hantering av allmänna handlingar

Allmänhetens intresse av att ta del av **allmänna handlingar** har under senare år ökat. Det innebär att den som arbetar inom offentligt ägda bolag, men även bolaget i sig, måste kunna **hantera dessa frågor på ett korrekt sätt**. Bristfälliga rutiner för postöppning, registrering/hantering av handlingar och utlämnande av handling riskerar begränsa massmedias och **allmänhetens insyn** samt undergräver förtroendet för myndighetens verksamhet.

Riskhantering

Riskhantering syftar till att **förebygga, begränsa och förhindra** att risker drabbar verksamheten. Ett bristfälligt arbete inom området ökar risken för att oönskade händelser inträffar, som i sin tur påverkar bolagets **förmåga att nå fastställda mål**.

Utmaningar i Sveriges kommuner

Lekmannarevision

Inköp och upphandling

Inköp av varor och tjänster sker årligen till väsentliga belopp inom kommunal verksamhet som bedrivs i bolagsform. Upphandling och inköp regleras i lagstiftning. Därutöver **ska interna riktlinjer upprättas**. Bristfällig styrning och kontroll inom området kan riskera att inköpsverksamheten **inte bedrivs på avsett sätt**, men även att offentliga resurser **inte nyttjas på ett optimalt sätt**.

Underhåll av fastigheter

Fastigheter och lokaler kräver såväl **löpande som periodiskt underhåll** för att bevara sitt **värde**. Om underhållsnivån är otillräcklig kan detta leda till ett uppdämt behov av underhållsåtgärder som ackumuleras samt att investering- och reinvesteringsbehovet måste tidigareläggas. Ytterligare konsekvenser är att fastighetsbeståndet får en **försämrad standard**, vilket kan leda till försämrad arbets- och brukarmiljö. **Inflationstakten** har väsentlig inverkan på bolagens **förutsättningar att utföra nödvändigt underhåll**.

Ytterligare generella risker i kommunala bolag:

- **Investeringsprocessen** i bolag med omfattande investeringsbehov.
- IT-säkerhet.
- Tillämpning av eventuella koncernövergripande personalpolitiska direktiv (inklusive förhållande till ägarens regelverk).
- **Tillämpning av ägarens styrdokument** (ägardirektiv, finanspolicy, personalpolicy mm).
- Tillämpning av eventuell koncernövergripande **finanspolicy** (inklusive förhållande till ägarens regelverk).
- Risk för **oegentligheter** inom inköp, samt inom extern och intern representation (inklusive förhållande till ägarens regelverk).
- Bristar i den **interna kontrollen**.
- **Bisysslor** (i företag som tillämpar kommunala avtal).

Generella risker för kommunens bolag

- Inom bolagskoncernen har eller kommer ett stort antal **antal fastigheter** som idag ägs av flera av kommunens bolag att avyttras. Planering, styrning och genomförande av **försäljningar av fastigheter** inom bolagskoncernen är därför en vital fråga att följa och vid behov granska inom ramen för den samordnade revisionen och lekmannarevisionen. Försäljning av större fastighetsbestånd ställer även stora krav på en omställning av organisationen inom bolagskoncernen och berörda bolag. Fastighetsförsäljningarna kommer även medföra att ett antal av de berörda bolagen bolag i koncernen som tidigare haft ett stort fastighetsinnehav nu är under avveckling eller omstrukturering i koncernen i enlighet med KF:s beslut. Det är av stor vikt att lekmannarevisionen följer utvecklingen i dessa bolag så att KF:s beslut genomförs.
- Kommunfullmäktige tog under 2020 beslut om bildandet av ett nytt bolag för fastighetsförvaltning och verksamhetsdrift. Bolagsbildningen genomfördes hösten 2022 genom bl.a **sammanslagning av flera av koncernens bolag till ett gemensamt bolag**. Omstruktureringar i koncernen ställer krav på bl.a. ägarstyrningen samt ställer stora krav på en omställning av organisationen inom bolagskoncernen och berörda bolag på det nya bolaget.
- **Ägarstyrning i bolagskoncernen** – moderbolagets roll och ansvarstagande. Bolagens roll i samhällsbyggnadsfrågorna (el, vatten och avfall)
- **Upphandling och inköp** (inklusive i relation till ägarens regelverk). Relativt nya förändringar i upphandlingslagstiftningen berör inköpsverksamheten inom kommunkoncernen.
- **IT säkerhet** mot bakgrund av NIS direktivet. Europaparlamentet antog i juli 2016 ett direktiv för att uppnå en hög gemensam lägstanivå inom cybersäkerhet i unionen. Den organisation som bryter mot förordningen kan få sanktioner upp till 10 miljoner kronor.
- **Infrastrukturen och samordning av denna inom kommunen** och bolagens bidrag till detta.
- Bolagens **investeringsprocesser och finansiering** av kommande investeringar
- Tillämpning av eventuella kommunkoncernövergripande **personalpolitiska direktiv**.
- Hantering av **allmänna handlingar** och efterlevande av **offentlighetsprincipen**.
- Risk för **oegentligheter** inom inköp och leverantörskontakter, samt hantering av förtroendekänsliga poster kopplat till bl a extern och intern representation (inklusive i relation till ägarens regelverk).

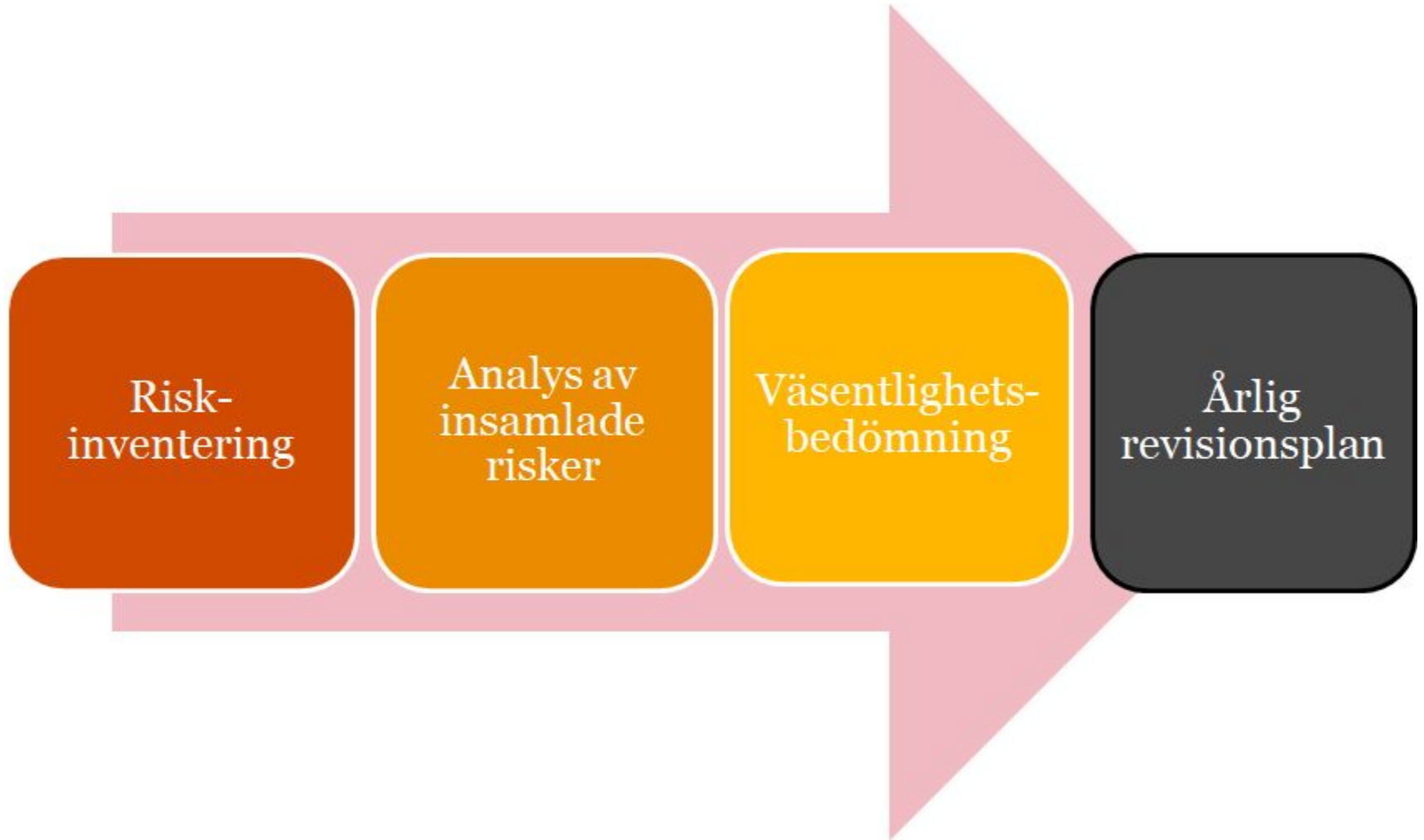
Generella risker för kommunens bolag

- Efterlevnad av eventuella **koncernövergripande policy** avseende så kallade förtroendekänsliga poster (representations -, alkohol- och, resepolicy)
- Uppföljning av kända brister i den **interna kontrollen**.
- Bisysslor** (i företag som tillämpar kommunala avtal).
- Bolagens implementering och efterlevnad av **GDPR**.
- Hållbarhetsarbete** utifrån ägarens och lagstiftarens krav.
- Strategisk **kompetensförsörjning**
- Ny **skattelagstiftning** som gäller från 2019 gällande bolags möjligheter att få skattemässiga avdrag för sina räntekostnader.
- Riskhantering syftar till att **förebygga, begränsa och förhindra** att risker drabbar verksamheten. Ett bristfälligt arbete inom området ökar risken för att oönskade händelser inträffar, som i sin tur påverkar bolagets **förmåga att nå fastställda mål**
- Kommunal verksamhet ska vanligtvis bedrivas utifrån kommunallagens **självkostnadsprincip**. Det finns **speciallagstiftning** som anger att viss typ av verksamhet ska bedrivas på **affärsmässig grund**. Med affärsmässig grund menas att verksamheten ska bedrivas med vinstsyfte samt att konkurrens med andra marknadsaktörer ska ske på lika villkor.
- Samordning av **systemupphandlingar inom bolagskoncernen**. Vid genomförda höstmöte framträder en bild där koncernens olika bolag har flera olika ekonomi-, fastighets-, verksamhetssystem m.m. Detta medför att varje enskilt bolag i koncernen behöver ha kompetens och avsätta resurser för att genomföra upphandlingar av dessa system.
- Som en del av det operationella arbetet utifrån en ny digital verklighet måste **cybersäkerhet** och integritet vara en del av den kommunala strategin. Nuvarande tillvägagångssätt för hantering av cyberrisker måste utvecklas till en datadriven och proaktiv riskmodell.
- Ny lagstiftning gällande krav på inrättande av **visselblåsarfunktion** (>50 anställda) under 2021

6

Den fortsatta
planeringen

Från riskinventering till revisionsplan

Riskidentifiering

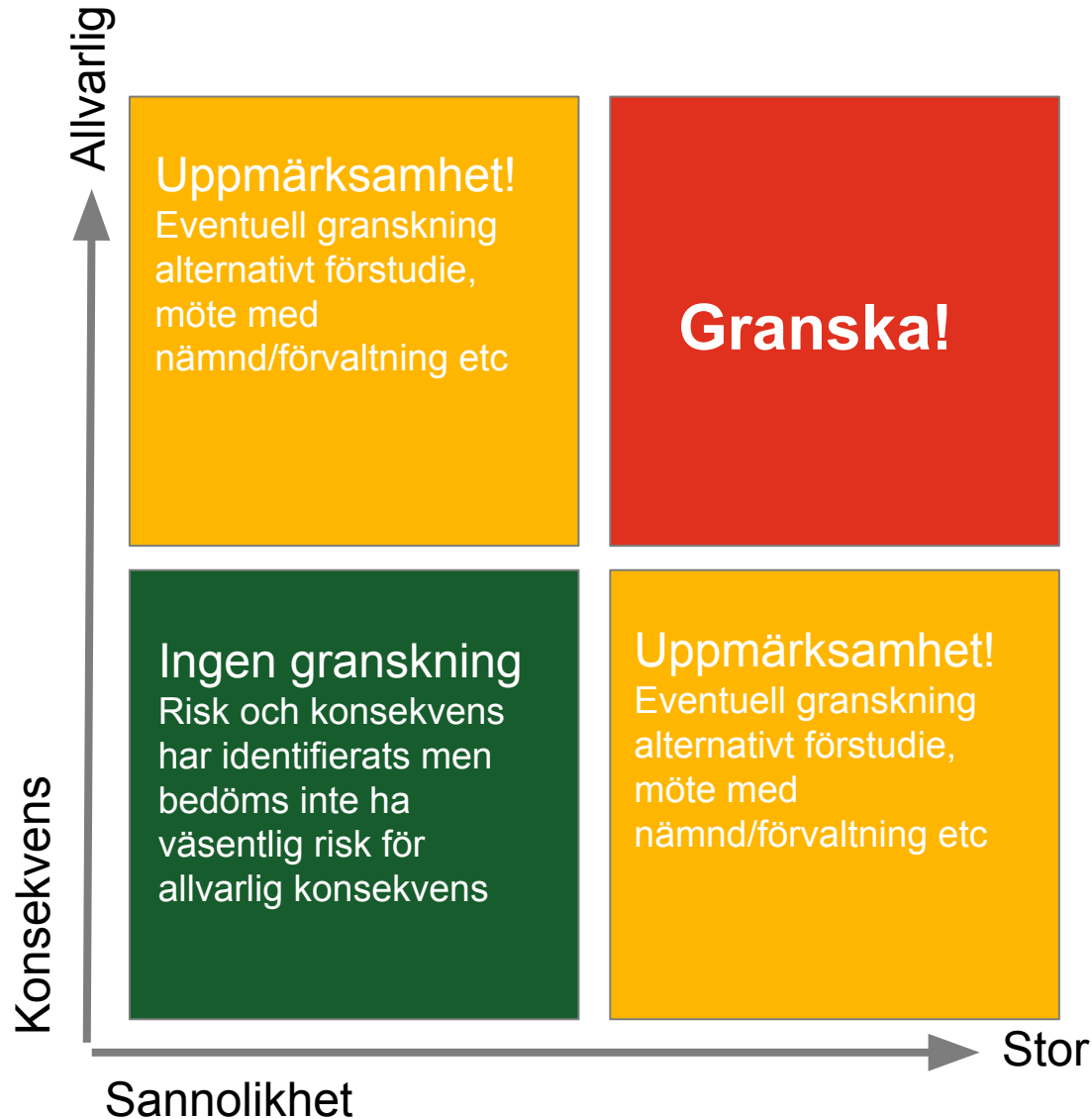
När riskerna har identifierats görs en bedömning utifrån två parametrar:

1. Hur stor sannolikheten är för att risken ska inträffa
2. Vilken konsekvens risken får om den inträffar

		Sannolikhet				
		Osannolik (1)	Mindre (2)	Medel (3)	Trolig (4)	Säker (5)
Konsekvens	Förödande (5)	Hög risk	Hög risk	Extrem risk	Extrem risk	Extrem risk
	Allvarlig (4)	Medel risk	Hög risk	Hög risk	Extrem risk	Extrem risk
	Medel (3)	Låg risk	Medel risk	Hög risk	Extrem risk	Extrem risk
	Mindre (2)	Låg risk	Låg risk	Medel risk	Hög risk	Extrem risk
	Obetydlig (1)	Låg risk	Låg risk	Medel risk	Hög risk	Hög risk

På efterföljande sidor kommer sammanfattande riskkartor över de risker som påvisats i underlaget.

Riskbedömning

Förslag granskningar år 2023

- Uppföljning av visseblåsarfunktionen
- Implementering av barnkonventionen i verksamheten, förstudie genomförd
- Landsbygdsutveckling
- Fortsatt granskning av sydöstra staden
- Krisberedskap och civilt försvar (gemensam granskning med Regionen),
- Näringslivsutveckling
- Uppföljning trygghetsutveckling barn och unga
- Integritet hos kommunala beslutsfattare, otillåten påverkan
- Vattenförsörjning inkl avlopp
- Uppföljning av granskning av underhåll gator och vägar (hösten)
- Bostadsbyggandet och planering kommunala funktioner
- IT-granskning, Uppföljning
- Ekonomistyrning, risker intäkter/kostnader,
- Klimatområdet- ESG risker på företagssidan (information under hösten till gruppen)
- Digitalisering
- Utökat ansvar för brottsbekämpande verksamhet (information under augusti till gruppen)
- Psykisk ohälsa och hemmasittare i skolan

7

Kommunrevisionens
budget år 2023

Budget år 2023 kommunrevisionen

Medel till förfogande för granskningsinsatser

Kommunrevisionen har ett budgeterat anslag för år 2022 för revisionens verksamhet på sammanlagt 8,1 mnkr enligt följande:

- Förtroendevalda revisorer, 1,8 mnkr
- Köpta tjänster, 5,3 mnkr
- Administrativt stöd, 0,6 mnkr
- Ytterligare medel att fördela, 0,4 mnkr

Därutöver tillkommer resurser för lekmannarevisionens grundläggande granskning samt fördjupade granskningsprojekt gällande bolagen

Datum:
2023-03-24

Diarienummer:
KRN-2023-00019

KOMMUNREVISIONEN

Mottagare:
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige för kännedom

Granskning av pensionshantering och redovisning

PwC har av Uppsala kommuns revisorer fått i uppdrag att granska pensionshantering och redovisning. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Efter genomförd granskning bedömer vi att kommunstyrelsen:

- i allt väsentligt säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag
- inte är helt tillräckligt säkerställt den interna kontrollen i sammanhanget
- i allt väsentligt redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR
- i allt väsentligt gör en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- utöka befintlig årscykel till att även omfatta information om de tester och kontroller av data som utförs i samband med rapportering till KPA. Detta i syfte att skapa extra tydlighet i arbetet i samband med tillfällig eller permanent överlämning av arbetsuppgifter.
- utöka befintlig årscykel med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.
- upprätta ett övergripande årshjul eller schema för det administrativa arbetet, samt för de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Ett sådant årshjul eller schema bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.

- införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet.
- de identifierade avsteg från rekommendationerna i RKR R10 avhjälps i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.

Revisionen begär yttrande över revisionens iakttagelser och rekommendation från kommunstyrelsen, senast 2023-06-30 till kommunrevisionen@ uppsala.se och till det sakkunniga biträdet, lena.salomon@pwc.com.

För kommunrevisionen

Per Davidsson, ordförande

Granskning av pensionshantering och redovisning

Uppsala kommun

Mars 2023

Viktor Ahlzén, Projektledare & pensionsspecialist

Tom Ekberg, Kvalitetssäkrare & pensionsspecialist

Viktor Orrö, Projektmedarbetare & pensionsspecialist

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning. Granskningen har syftat till att bedöma om:

- Kommunstyrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.
- Redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Kommunstyrelsen **i allt väsentligt** (trafikljus: grönt) säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** (trafikljus: gult) är tillräcklig.
- Kommunstyrelsen **i allt väsentligt** (trafikljus: grönt) redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.
- Kommunstyrelsen **i allt väsentligt** (trafikljus: grönt) gör en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Ja	
Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis	
Skер kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?	Delvis	
Skер pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR R10?	Ja	
Görs en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget?	Ja	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi:

- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintlig årscykel till att även omfatta information om de tester och kontroller av data som utförs i samband med rapportering till KPA. Detta i syfte att skapa extra tydlighet i arbetet i samband med tillfällig eller permanent överlämning av arbetsuppgifter.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintlig årscykel med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att upprätta ett övergripande årshjul eller schema för det administrativa arbetet, samt för de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Ett sådant årshjul eller schema bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet.
- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avsteg från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte och revisionsfrågor	4
Revisionskriterier	5
Avgränsning	5
Metod	5
Pensionsavtal i Uppsala kommun	6
Granskningsresultat	7
Rutiner för pensionsadministration	7
lakttagelser	7
Bedömning	9
Roller och ansvar	10
lakttagelser	10
Bedömning	10
Kontroller och avstämningar	11
lakttagelser	11
Bedömning	13
Pensionsredovisning i Not	13
lakttagelser	13
Bedömning	14
Budgetförutsättningar för pensioner	15
Bedömning	15
Samlad bedömning	16

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig.

Uppsala kommuns pensionsskuld består av två delar:

- Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998
- Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av kommunens pensionsförvaltare KPA. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett antal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år förväntas utbetalningarna att öka då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande utgiftspost kommer att ställas mot andra utgifter. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i kommunens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när utgiftsposter ställs mot andra kostnader.

Revisorerna i Uppsala kommun har utifrån en bedömning av väsentlighet och risk beslutat att granska kommunens process för rapportering samt redovisning av pensioner.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om kommunstyrelsen säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare syftar granskningen till att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.

Revisionsfrågorna ligger som grund för att besvara syftet och ställs upp enligt följande:

1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?
3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?
4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationerna i RKR?
5. Görs en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Revisionskriterier utgörs av Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR, blankett R10), kommunens budget 2022, kommunens årsredovisning 2022 samt kommunens styrande och stödjande dokument. Dessa lagar, föreskrifter, regelverk, fullmäktigebeslut, etc, utgör underlag till de bedömningsgrunder som uttrycks i revisionsfrågorna.

Avgränsning

Granskningsobjekt är Uppsala kommuns styrelse.

Metod

Granskningen har inledningsvis genomförts genom kartläggning av aktuella pensionsavtal inom kommunen.

Granskningen har därefter genomförts genom dokumentgranskning av tillgängliga rutiner, riktlinjer och policys inom kommunen. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom analys av årsrapportering avseende pensionsavtalet KAP-KL.

Inom ramen för granskningen har intervju och dialog genomförts med:

- Koordinator
- Ekonomistrateg
- Kommunens två pensionshandläggare

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Pensionsavtal i Uppsala kommun

I detta kapitel presenteras en kort sammanfattning av de pensionsavtal som i dagsläget tillämpas inom Uppsala kommun. Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från kommunen tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal (ca)	Kategori
KAP-KL	21 360	Anställda
AKAP-KL	3 978	Anställda
OPF-KL	461	Förtroende -valda
PBF	4	Förtroende -valda

- Uppsala kommun erbjuder löneväxling. I dagsläget har 237 anställda inom kommunen gjort val om löneväxling.
- Uppsala kommun har bekräftat i intervju att det finns två anställda inom kommunen som omfattas av särskilda individuella pensionsavtal. Detta avser anställda som egentligen skall omfattas av KAP-KL men istället omfattas av AKAP-KL.
- Uppsala kommun har bekräftat i intervju att man inte erbjuder anställda så kallad Alternativ KAP-KL.
- Till kommunkoncernen hör helt eller delvis ett antal kommunala bolag. Dessa bolag behandlas inte i denna rapport.

Granskningsresultat

Rutiner för pensionsadministration

Revisionsfråga 1: Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

lakttagelser

Skriftliga rutinbeskrivningar

I dokumentet "Årscykel cirkel Uppsala kommun" finns ett tydligt och överskådligt årshjul över arbetet med pensionsadministration inom Uppsala kommun. Av årshjulet framgår det månadsvis vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för administrationen. Det framgår bland annat när löneuppgifter från lönesystemet skall tömmas inför rapportering, rapportering av uppgifter till KPA (årskörning, halvårskörning och delårskörningar), rapportering till Fora, rapportering till Collectum, rapportering till Pensionsvalet¹ avseende löneväxling samt utbetalning av låga pensionsavgifter. Av årshjulet framgår det vilka personer som är involverade i pensionsadministrationen.

I dokumentet "Attestförteckning" finns ett upprättat reglemente för attest som används inom Uppsala kommun vid betalning av premiefakturer avseende pension från KPA samt vid betalning av fakturer kopplat till löneväxling. I dokumentet tydliggörs riktlinjer och förhållningssätt vid betalning av fakturer. Riktlinjerna är dock allmänna och reglerar därför inte eventuella specifika kontroller som bör utföras i samband med betalning av fakturer kopplat till pension.

Rutin för avstämningar i lönesystemet

Uppsala kommuns lönesystem Heroma levereras av CGI och implementerades i kommunen år 2009. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade. Pensionshandläggare har full befogenhet i lönesystemet och har således möjlighet att se pensionsgrundande lön samt hur denna har genererats.

Pensionshandläggare uppger att uppdateringar i lönesystemet utförs av systemförvaltare (tillhörande kommunens IT-avdelning) i enlighet med filbeskrivning som tillhandahålls av CGI. Systemförvaltare ansvarar också, i samråd med CGI, för implementering av nya lönearter, lagar eller ändringar av inställningar i lönesystemet.

Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Uppsala kommun har ett avtal med KPA avseende pensionsadministration och förmedlingstjänst. Avtalet med KPA innebär bland annat att KPA ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda. Uppsala kommun har också två tilläggsavtal med KPA,

¹ Pensionsvalet - Pensionsvalet.se är den webbplats KPA erbjuder för olika typer av val som kan göras inom ramen för deras tjänstepensionserbjudande.

tjänsterna Pensionshjälpen och Politiker Plus. Pensionshjälpen omfattar extra stöd inom pensionsadministration, rapportering, bevakning och service gällande pensionsavtalen som tillämpas för anställda. Tjänsten Politiker Plus omfattar istället extra stöd och hjälp med de förtroendevaldas pensionsavtal.

Årsfilen med underlag för årslöner för KAP-KL och underlag för månadslöner för juli - december för AKAP-KL skickas in till KPA under slutet av januari månad varje år. Årsfil med underlag för årslöner för förtroendevalda OPF-KL skickas i februari månad. Vidare skickas ytterligare underlag för AKAP-KL genom en halvårsfil i juli månad gällande månaderna januari - juni, tillsammans med uppdaterade anställningsdata för KAP-KL. Utöver den obligatoriska årsfilen och halvårsfilen skickar kommunen extra delårsfiler med uppdaterade anställningsdata under mars, april, maj, juni, augusti, september, oktober, november och december.

Processen börjar med att systemförvaltarna på kommunens IT-avdelning tar ut en fil innehållande löneuppgifter från lönesystemet Heroma som är upprättad enligt instruktioner från KPA. Filen skickas vidare till Uppsala kommuns pensionshandläggare som kontrollerar lönedatan i enlighet med vad som rekommenderas i mottagen loggfil från CGI. Man kontrollerar bland annat pensionsavtal i relation till ålder, samt kontroll av särskild avtalspension (SAP-R) för arbetstagare inom räddningstjänsten i Uppsala kommun. Filen laddas sedan upp av pensionshandläggare i KPAs internetkontor. Filen valideras och kvalitetssäkras av KPA som sedan skickar tillbaka en fellista innehållande eventuella påträffade fel. Påträffade fel rättas och korrigeras av pensionshandläggare och skickas sedan tillbaka till KPA för ny validering. Fellistor från tidigare år finns nedsparade i KPAs internetkontor. Rättelser och korrigeringar sparas dock inte. Utöver ovan nämnda kontroller utför kommunens pensionshandläggare extra stickprovskontroller på medarbetare som under året fyllt 68 år.

Som tidigare nämnt finns en internt upprättat årscykel där delar av processen för rapportering av uppgifter till KPA finns dokumenterad.

Enligt avtal har KPA åtagit sig att bevaka registrerade arbetstagares, tidigare avgångna arbetstagares och efterlevandes rätt till pension enligt KAP-KL och tidigare avtal och reglementen. KPA ska meddela Uppsala kommun i god tid före avgångstidpunkten. KPA ska också bevaka andra pensionsförmåner, t.ex. inkomstbevakning för de som uppbär garantipension, visstidspension, särskild avtalspension enligt KAP-KL samt pension enligt övriga reglementen. Vidare ska Uppsala kommun motta en årlig bevakningslista för de arbetstagare som ej uppnått 1% av inkomstbasbeloppet i årlig pensionsavgift.

Kontroll av premiefakturor från KPA

Alla pensionsfakturor som inkommer granskas och sakattesteras av en administratör på kommunens redovisningsavdelning och beslutattesteras därefter av kommunens ekonomistrateg. Fakturorna rimlighetsbedöms utifrån totalbelopp. Vid större avvikelser från tidigare inkomna fakturor ställs en fråga till KPA.

Riktlinjer för attest finns, som tidigare nämnts, dokumenterat skriftligen i dokumentet "Attestförteckning".

Rutin för administration av löneväxling

Löneväxling i Uppsala kommun sker genom Pensionsvalet och erbjuds samtliga tillsvidareanställda inom kommunen. Anmälan om ny löneväxling görs via blankett. Anmälan inkommer till kommunens pensionshandläggare som registrerar avdraget i lönesystemet. Pensionshandläggarna registrerar sedan löneväxlingen i en löneväxlingsfil och rapporterar sedan uppgifterna till Pensionsvalet som sedan sköter kontakten med de anställda. När faktura för löneväxlingen sedan inkommer från Pensionsvalet stäms löneväxlingsbeloppen av mot de avdrag som gjorts i lönesystemet för att säkerställa att rätt belopp blivit fakturerat. Fakturorna betalas slutligen av kommunens ekonomistateg.

Uppsala kommun har delat en lathund som mottagits från Pensionsvalet avseende hur löneväxling registreras och hanteras i Pensionsvalets internetkontor. Som tidigare nämnts finns också delar av det administrativa arbetet som utförs kopplat till löneväxling dokumenterat i kommunens upprättade årscykel.

Rutin för hantering av särskilda avtal/tillägg

Pensionsbestämmelserna i OPF-KL gäller inte för förtroendevald som vid tillträdet av sitt uppdrag har uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. OPF-KL upphör att gälla för förtroendevald som får fortsatt uppdrag vid ny mandatperiod vid val efter 2014 om denne uppnått i 32 a § LAS angiven ålder. Förtroendevald som uppnår i 32 a § LAS angiven ålder under pågående mandatperiod har dock rätt till pensionsavsättning under mandatperioden.

En av kommunen anställd lönekonsulter gör kontinuerliga manuella kontroller av eventuella nytillträdda förtroendevalda politiker. Vid ålder över i 32 a § LAS angiven ålder markeras den förtroendevalda med "ej pensionsrätt" i lönesystemet Heroma. Någon skriftlig beskrivning över hanteringen finns ej.

Bedömning

Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?

Ja.

Vår bedömning grundar sig på att berörda medarbetare inom Uppsala kommun har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen. Vidare grundar sig vår bedömning på att det finns väl utarbetade rutiner för samtliga moment inom kommunens pensionsadministration. Det finns en väl utvecklad årscykel som sammanfattar ansvarsområden och i stort sett samtliga arbetsuppgifter som utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration inom kommunen. Tester och kontroller framgår inte av årscykeln.

Utifrån fastställt syfte bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag är ändamålsenliga.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi rör att:

Utöka befintlig årscykel till att även omfatta information om de tester och kontroller av data som utförs i samband med rapportering till KPA. Detta i syfte att skapa extra tydlighet i arbetet i samband med tillfällig eller permanent överlämning av arbetsuppgifter.

Roller och ansvar

Revisionsfråga 2: Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

lakttagelser

Löpande pensionsadministration och rapportering kopplat till pension utförs i första hand av kommunens två pensionshandläggare. Dessa ansvarar också för administration kopplat till löneväxling. En koordinator från kommunens löneavdelning ansvarar för administration och rapportering avseende kommunens pensionsavtal för förtroendevalda.

En medarbetare från kommunens IT-avdelning agerar systemförvaltare för kommunens lönesystem Heroma.

Ekonomistrateg ansvarar för pensionsredovisning, prognoser, budget och annan administration kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Ekonomistrateg får viss stöttning i arbetet av en annan medarbetare på kommunens finansförvaltning.

Viss ansvarsfördelning finns dokumenterad i kommunens uppsatta årscykel. I övrigt finns ingen närmare detaljerad uppdelning mellan ansvarig personal för de arbetsmoment som utförs. I nuläget finns inte heller någon plan för överlämning vid avslutad anställning eller långvarig sjukskrivning. Det finns inte heller några andra anställda än de ovan nämnda som har djupare kännedom om de arbetsmoment och rutiner som finns kopplat till pensionsadministration och pensionsredovisning.

Bedömning

Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?

Delvis.

Vår bedömning baseras på att berörda medarbetare inom Uppsala kommun har en tillfredsställande kännedom om de arbetsuppgifter som i dagsläget utförs inom ramen för pensionsadministrationen och pensionsredovisningen. Kommunen har också visst stöd från KPA för att upprätthålla administrativa rutiner, vilka också enligt kommunen är behjälpliga när de kontaktas. Som tidigare nämnts finns viss ansvarsfördelning dokumenterad i kommunens uppsatta årscykel.

Någon plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig sjukskrivning finns inte. Detta ser vi som en brist. Det finns inte heller andra anställda inom Uppsala kommun, än de som omnämns i iakttagelserna, som har kännedom om de arbetsmoment som utförs kopplat till pensionsadministration.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför rör att:

- Utöka befintlig årscykel med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller annat personalbortfall.

Kontroller och avstämningar

Revisionsfråga 3: Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Iakttagelser

Genomgång av kommunens kontroller och avstämningar

På uppdrag av kommunen beräknar KPA pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Beräkningen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av kommunen.

Vid större förändringar av pensionsskulden efter den senaste perioden rapporterar KPA orsaken till förändringen till kommunen. Det kan exempelvis handla om generella lönyft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldökning över det normala.

Uppsala kommun beställer normalt prognoser över pensionsförpliktelserna och pensionskostnaderna mellan två och tre gånger per år, dessa beställs vanligen i samband med delårsrapport och i samband med årsbokslut. Ekonomistrateg, som i störst utsträckning ansvarar för arbetet, uppger i intervju att extra prognoser ibland beställs i samband med speciella händelser som kan ha en signifikant inverkan på pensionsskulden.

Prognoserna inhämtas från KPAs internetkontor KPA direkt. Ekonomistrateg analyserar prognoserna och undersöker rimligheten i förändringen av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning över tid, där man stämmer av balansposterna mot tidigare inkomna prognoser för att säkerställa rimlighet. Ekonomistrateg får viss stöttning i arbetet av en annan medarbetare på kommunens finansförvaltning. Avstämningarna görs på total nivå och aldrig på enstaka individer. Större förändringar skall kunna förklaras av antingen förändringar av de antaganden som använts i skuldberäkningen, alternativt av de följebrev från KPA som kommer med beräkningen. Om avvikelserna inte kan förklaras av detta, utreds de underliggande orsakerna till förändringen vidare tillsammans med KPA.

Ekonomistategen uppger i intervju att kommunen har bra uppsikt över eventuella händelser som kan påverka kommunens pensionsförpliktelser och att kommunen i dessa fall, som nämnts ovan, beställer extra kontroller och analyser över pensionsförpliktelserna från KPA.

Delar av det arbete som utförs dokumenteras i filen "Pensionsrutiner". Av filen framgår det hur, och på vilka konton, pensionsredovisning och bokningar skall ske.

Kommunen har delat filen "Checklista arbetsuppgifter", där arbetet med avstämningar av inkomna prognoser bokas av efter utförande.

Utöver ovan nämnda filer finns inga andra skriftliga rutinbeskrivningar upprättade över arbetet som utförs kopplat till kommunens pensionsskuld och ansvarsförbindelse.

Aktualiseringsgraden² inom Uppsala kommun uppgår i årsredovisningen 2022 till 98%.

Verifiering

Vi har stämt av KPAs värdering av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning per 2022-12-31 (exkl särskild löneskatt) mot uppgifter i årsredovisningen 2022 (inkl särskild löneskatt). Uppgifter i årsredovisningen rörande pensionsavsättning och ansvarsförbindelse stämmer överens med vår analys av underlag från KPA.

Vi har avseende pensionsavtalet KAP-KL jämfört kommunens pensionsgrundande löner per 2021 enligt lönesystemet med pensionsmedförande årslön enligt fakturaspecifikation från KPA avseende 2021. Totalt avser det cirka 14 500 individer. Vid analys identifierades 201 avvikelser. De påträffade avvikelserna har delats med Uppsala kommun för vidare analys. Kommunen har bekräftat följande:

- Majoriteten av de påträffade avvikelserna avser anställda inom Uppsala kommun som avslutat sin tjänst under 2021. För dessa individer hade slutregleringspremie beräknats baserat på föregående årslön enligt §12 Mom.2 KAP-KL - Överenskommelse om kollektivavtalad pension. Premien beräknas då baserat på föregående års inrapporterade lön uppräknat med ökningen av inkomstbasbeloppet samt de antal månader individen arbetat under det innevarande året.
- En av de påträffade avvikelserna avser en anställd inom Uppsala kommun där en felaktig pensionsgrundande lön har rapporterats till KPA till följd av missuppfattningar mellan kommunen och KPA vid årskörning. I detta fallet har den pensionsgrundande lönen varit för hög, vilket resulterat i en för hög pensionsavsättning.
- Avslutningsvis avser 13 av de påträffade avvikelserna anställda inom Uppsala kommun där den rapporterade pensionsgrundande lönen varit för låg, vilket

² Aktualiseringsgrad - den andel av personakterna för nuvarande och tidigare anställd personal som är uppdaterad avseende pensionsgrundande anställningar.

resulterat i en för låg pensionsavsättning. Bakgrunden till detta är att dessa individer under 2021 har fyllt 67 år, men trots detta valt att fortsätta arbeta. Enligt KAP-KL har man rätt till tjänstepension efter att man fyllt 67 år, under förutsättning att det inte finns avbrott i anställningen. Uppsala kommun har i detta fall missat att anmäla dessa individer som fortsatt aktiva till KPA som därför slutreglerat dessa individer.

Bedömning

Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis.

Ekonomistrateg ansvarar för arbetet med Uppsala kommuns pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Denne assisteras till viss del av en annan medarbetare på kommunens finansförvaltning. Vår bedömning är att dessa har god förståelse för pensionsskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA.

Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Uppsala kommun. Delar av det arbete som utförs dokumenteras av ekonomistrateg. Vidare finns rutinbeskrivningar upprättade för vissa av arbetsmomenten. Något övergripande årshjul eller flödesschema kopplat till arbetet finns dock inte.

Utvecklingsområde för framtiden menar vi därför är:

- Att upprätta ett övergripande årshjul eller schema för det administrativa arbetet, samt för de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Ett sådant årshjul eller schema bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.
- Att införa rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Dessa kontroller bedömer vi mest lämpligt att genomföra på samtliga individer och ej stickprovvis.

Pensionsredovisning i Not

Revisionsfråga 4: Sker pensionsredovisning i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

lakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker

redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Uppsala kommun redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR R10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen (denna kommer att arbetas in i RKR R15 förvaltningsberättelsen).

Uppsala kommun har avtal med KPA om att de vid minst två tillfällen årligen ska tillhandahålla pensionsskults- och pensionskostnadsberäkning. Denna ska visa pensionsåtagandet uppdelat på det sätt som lag och god sed kräver på balansdagen samt prognos för framtiden.

PwC har granskat Uppsala kommuns årsredovisning för 2022. Följsamheten till rekommendationerna i RKR R10 har analyserats. PwC har särskilt granskat Not 16 "Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser" och Not 23 "Pensionsförpliktelser". Uppsala kommun redovisar i stort i enlighet rekommendationerna från RKR R10 med undantag för några mindre avsteg:

Avsteg Not 16

- Nyintjänad pension bör delas upp till att specificera vilka delar som avser:
 - Förmånsbestämd ålderspension
 - Särskild avtalspension
 - Efterlevandepension
 - Övrigt

- Uppgift om förändring av löneskatt saknas

Avsteg Not 23

- Uppgift om pension till efterlevande saknas

Bedömning

Sker pensionsredovisning i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Ja.

Vår bedömning baseras på att kommunen i allt väsentligt uppvisar följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Vi har endast funnit några mindre avvikelser. Vår bedömning är att dessa är av mindre karaktär. Vi bedömer således revisionsfrågan som uppfylld.

Utvecklingsområde för framtiden anser vi dock är:

- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avstegen från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.

Budgetförutsättningar för pensioner

Revisionsfråga 5: Görs en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget?

lakttagelser

Budgetering av pensionsskuld och pensionskostnad i Uppsala kommun utförs av ekonomistrateg på kommunens finansförvaltning. De belopp som används i budgeten baseras på de budgetunderlag som tagits fram av KPA i samband med beräkningen av kommunens pensionsskuld. Budget kopplat till lönevaxling beräknas direkt av kommunen och sker mot bakgrund av historisk kostnad.

Uppsala kommun mottar normalt prognos över skulden från KPA i december månad. I januari månad görs sedan en grov uppskattning av total lönesumma för nästkommande år. Dessa underlag används sedan för att beräkna det personalomkostnadspålägg³ som skall användas i nästkommande års budget som sätts av finansförvaltningen. Uppsala kommun mottar sedan en ny prognos över skulden från KPA i augusti månad. Om den nya prognosen innebär en väsentlig förändring, korrigeras kommunens budget innan den fastställs i oktober månad. I slutet på året sammanställs sedan upprättade detaljbudgetar från kommunens olika förvaltningar, i vilken den slutgiltiga totala lönesumman framgår. Finansförvaltningen fastställer sedan en slutgiltig budget på detaljnivå genom att beräkna det slutgiltiga personalomkostnadspålägget. Då budget för finansförvaltningen fastställts i oktober månad behövs ofta en korrigering av pensionskostnaden göras, för att den slutgiltiga budgeten skall stämma med tidigare fastställd budgettram. Om lönesumman överstiger det ursprungliga antagandet korrigeras pensionskostnaden upp jämfört med prognos från KPA, och vice versa.

Bedömning

Görs en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget?

Ja.

Kommunens arbete med budgetering av pensionsskuld och pensionskostnad utförs av ekonomistrateg på kommunens finansförvaltning. Vår bedömning är att denne har god förståelse för pensionsskuldredovisning, samt kunskap för att förstå och tolka de budgetunderlag från KPA som används i processen. PwC har tagit del av filen "Stansunderlag Finansförvaltningens detaljbudget" samt de prognoser och

³ Personalomkostnadspålägg - I det sammantagna personalomkostnadspålägget (PO) ingår dels de arbetsgivaravgifter som bestäms av riksdagen (lagstadgade socialavgifter); dels de avgifter som bestäms i kollektivavtal mellan SKR och fackföreningarna inom offentlig sektor (till försäkringar och avtalspensioner).

budgetunderlag som kommunen mottagit från KPA. I filen framgår tydligt vilka belopp som använts vid upprättandet av budgeten, samt varifrån dessa belopp är hämtade. Vi bedömer att budgetförutsättningarna finns väl beskrivna och definierade i kommunens upprättade budget av pensioner.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Uppsala kommun genomfört en granskning av pensionshantering och redovisning.

Granskningens syfte har varit att bedöma om kommunen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag avseende aktuella pensionsplaner och som säkerställer en tillräcklig intern kontroll.

Vidare har syftet varit att bedöma om redovisningen av pensionsåtagandet ger en rättvisande bild i räkenskaperna.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att:

- Kommunstyrelsen **i allt väsentligt** (trafikljus: grönt) säkerställt att det finns ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag.
- Kommunstyrelsens interna kontroll i sammanhanget **inte helt** (trafikljus: gult) är tillräcklig.
- Kommunstyrelsen **i allt väsentligt** (trafikljus: grönt) redovisar pensionsåtagandet i enlighet med lagstiftning (LKBR) samt rekommendationerna i RKR.
- Kommunstyrelsen **i allt väsentligt** (trafikljus: grönt) gör en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget?

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi:

- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintlig årscykel till att även omfatta information om de tester och kontroller av data som utförs i samband med rapportering till KPA. Detta i syfte att skapa extra tydlighet i arbetet i samband med tillfällig eller permanent överlämning av arbetsuppgifter.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att utöka befintlig årscykel med en tydligare rollfördelning och ansvarsfördelning över de olika ansvarsområdena när ordinarie befattningshavare ej finns tillgänglig att utföra sina arbetsuppgifter. Detta i syfte att minska personberoendet i pensionshanteringen och för att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment, i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller

annat personalbortfall.

- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att upprätta ett övergripande årshjul eller schema för det administrativa arbetet, samt för de avstämningar och kontroller som sker inom kommunen kopplat till pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Ett sådant årshjul eller schema bör omfatta vilka arbetsuppgifter som skall utföras inom ramen för arbetet med pensionsredovisningen, samt när de skall utföras och av vem/vilken funktion.
- Att kommunstyrelsen genom styrning tillser att det införs rutinmässiga tester av pensionsgrundande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation gällande årsfakturan från KPA. Testet bör utföras på samtliga individer i underlaget. Testet bör bestå av kontroll av att antalet individer är korrekt, samt att de pensionsmedförande lönerna enligt specifikationen är överensstämmande med informationen i lönesystemet.
- Att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att de identifierade avsteg från rekommendationerna i RKR R10 avhjälpas i samband med redovisning av pensionsåtagandet i Not.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda?	Ja Vår bedömning grundar sig på att berörda medarbetare inom Uppsala kommun har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen. Vidare grundar sig vår bedömning på att det finns väl utarbetade rutiner för samtliga moment inom kommunens pensionsadministration. Det finns en väl utvecklad årscykel som sammanfattar ansvarsområden och i stort sett samtliga arbetsuppgifter som utförs inom ramen för arbetet med pensionsadministration inom kommunen. Tester och kontroller framgår inte av årscykeln.	
2. Är roller och ansvar avseende pensionsadministrationen tydliggjorda?	Delvis Vår bedömning baseras på att berörda medarbetare inom Uppsala kommun har en tillfredsställande kännedom om de arbetsuppgifter som i dagsläget utförs inom ramen för pensionsadministrationen och pensionsredovisningen. Kommunen har också visst stöd från KPA för att upprätthålla administrativa rutiner, vilka också enligt kommunen är behjälpliga när de kontaktas. Som tidigare nämnts finns viss ansvarsfördelning dokumenterad i kommunens uppsatta årscykel. Någon plan för överlämning av arbetsuppgifter inför avslutad anställning eller vid långvarig	

sjukskrivning finns inte. Detta ser vi som en brist. Det finns inte heller andra anställda inom Uppsala kommun, än de som omnämns i iakttagelserna, som har kännedom om de arbetsmoment som utförs kopplat till pensionsadministration.

3. Sker kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning?

Delvis

Ekonomistrateg ansvarar för arbetet med Uppsala kommuns pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Denne assisteras till viss del av en annan medarbetare på kommunens finansförvaltning. Vår bedömning är att dessa har god förståelse för pensionskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA. Vi bedömer vidare att det sker rutinmässiga kontroller och avstämningar i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning inom Uppsala kommun. Delar av det arbete som utförs dokumenteras av ekonomistrateg. Vidare finns rutinbeskrivningar upprättade för vissa av arbetsmomenten. Något övergripande årshjul eller flödesschema kopplat till arbetet finns dock inte.

4. Sker pensionsredovisningen i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR?

Ja

Vår bedömning baseras på att kommunen i allt väsentligt uppvisar följsamhet till rekommendationerna i RKR R10. Vi har endast funnit några mindre avvikelser. Vår bedömning är att dessa är av mindre karaktär. Vi bedömer således revisionsfrågan som uppfylld.

5. Görs en ändamålsenlig beskrivning av budgetförutsättningar för pensioner i beslutad budget?

Ja

Kommunens arbete med budgetering av pensionsskuld och pensionskostnad utförs av ekonomistrateg på kommunens finansförvaltning. Vår bedömning är att denne har god förståelse för pensionsskulsredovisning, samt kunskap för att förstå och tolka de budgetunderlag från KPA som används i processen. PwC har tagit del av filen "Stansunderlag Finansförvaltningens detaljbudget" samt de prognoser och budgetunderlag som kommunen mottagit från KPA. I filen framgår tydligt vilka belopp som använts vid upprättandet av budgeten, samt varifrån dessa belopp är hämtade. Vi bedömer att budgetförutsättningarna finns väl beskrivna och definierade i kommunens upprättade budget av pensioner.

2023-03-08

Tom Ekberg

Viktor Ahlzén

Kvalitetssäkrare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av revisorerna i Uppsala kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2022-11-18. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.